

شکوفاہی و نوآوری کا بزرگ در انقلاب مجتہد حضرت مہدی

عجل اللہ تعالیٰ
فرجه الشریف

پیشکش گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
دکتور محمد رضا جواہری
پرتال جامع علوم انسانی

چکیده

شایسته است در سالی که مقام معظم رهبری حضرت آیه‌الله العظمی خامنه‌ای مدظله العالی آن را «سال شکوفایی و نوآوری» نام‌گذارد، شکوفایی‌ها و نوآوری‌های عصر ظهور قائم آل محمد علیهم‌السلام بررسی و شناسایی گردد؛ چون تمام حوادث و روی‌دادهای انقلاب مهدوی، الگو و نمونه برای همگان است و باید از آن پیروی نمود. در آخرین انقلاب جهانی به رهبری مهدی علیه‌السلام بهترین و آخرین شکوفایی‌ها و نوآوری‌های جهان روی خواهد داد. این مقاله، نخست به طرح و بررسی ویژگی بارز و برجسته انقلاب مهدوی می‌پردازد. آن‌گاه شماری از شکوفایی‌های بی‌نظیر و سپس نوآوری‌های بزرگ انقلاب جهانی مهدوی، مستند به احادیث پیامبر اعظم حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و معصومان علیهم‌السلام در دو بخش و در هر بخش با عناوین متعدد در پی خواهد آمد.

واژگان کلیدی:

مهدی علیه‌السلام قائم علیه‌السلام، شکوفایی، نوآوری، انقلاب، قیام.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

انقلاب جهانی حضرت مهدی عجله الله فرجه آخرین و بزرگ‌ترین انقلاب در جهان و پایان زیبایی تاریخ بشریت است. در این انقلاب الهی بیشترین و بهترین شکوفایی‌ها روی خواهد داد و نوآوری‌های باشکوه و برجسته‌ای مشاهده خواهد شد. انقلاب مهدوی در شکوفایی و نوآوری یکتاست. اصل انقلاب مهدوی بزرگ‌ترین و بهترین نوآوری از مبدأ تا پایان دنیا است و در این انقلاب بی‌نظیر الهی، عالی‌ترین شکوفایی‌ها تا سرحد امکان تحقق خواهد یافت و با نوآوری‌های بی‌شمار، مؤمنان و متقیان به رشد و سعادت کامل و همه‌جانبه خواهند رسید.

«جدید»؛ ویژگی بارز انقلاب مهدوی

اقدامات حضرت مهدی عجله الله فرجه و تحولاتی که در انقلاب مهدوی رخ می‌دهد، در احادیث معصومان علیهم السلام جدید و نو نامیده شده است. ابو حمزه ثمالی گفته است شنیدم امام باقر علیه السلام در وصف خروج قائم آل محمد عجله الله فرجه فرمود:

يقوم بأمرٍ جديدٍ و سنةٍ جديدةٍ و قضاءٍ جديدٍ؛^۱

به امر جدید و سنت جدید و قضاوت جدید قیام می‌کند و برمی‌خیزد.

ابو بصیر نیز گفته است که امام باقر علیه السلام در تبیین اقدامات حضرت مهدی عجله الله فرجه فرمود:

يقوم بأمرٍ جديدٍ و كتابٍ جديدٍ و سنةٍ جديدةٍ و قضاءٍ جديدٍ؛^۲

به امر جدید و کتاب جدید و سنت و قضاوت جدید قیام می‌نماید.

ابو بصیر در گزارش جای‌گاه و موضوع بیعت حضرت مهدی عجله الله فرجه از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

فوالله لكانتني أنظر إليه بين الركن و المقام، يبائع الناس بأمرٍ جديدٍ و كتابٍ جديدٍ و سلطانٍ جديدٍ من السماء؛^۳

به خدا سوگند به او بین رکن و مقام می‌نگرم که مردم به امر جدید و کتاب جدید و سلطان جدیدی از آسمان، با او بیعت می‌کنند.

عبدالله بن عطا گفته است از امام باقر علیه السلام سؤال کردم:

زمانی که حضرت مهدی عجله الله فرجه قیام کند با کدام سیره در میان مردم رفتار می‌نماید؟
امام باقر علیه السلام فرمود:

يهدم ما قبله كما صنع رسول الله و يستأنف الاسلام جديدًا؛^۴

پیش از خود را نابود می‌کند، همان‌طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله انجام داد و اسلام نو را از سر می‌گیرد و آغاز می‌کند.

در این حدیث با دو واژه «یستأنف» و «جدید» نوآوری و نوگرایی انقلاب مهدوی یادآوری شده است.

انقلاب مهدوی
در شکوفایی و نوآوری
یکتاست. اصل انقلاب
مهدوی بزرگ‌ترین و
بهترین نوآوری از مبدأ
تا پایان دنیا است و در
این انقلاب بی‌نظیر الهی،
عالی‌ترین شکوفایی‌ها
تا سرحد امکان تحقق
خواهد یافت

امام صادق علیه السلام نیز در پاسخ همین پرسش فرموده‌اند:

يَصْنَعُ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ؛ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ كَمَا هَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ أَمْرَ الْجَاهِلِيَّةِ وَيَسْتَأْنِفُ الْإِسْلَامَ جَدِيداً؛^۵
به مانند رسول خدا صلی الله علیه و آله رفتار می‌نماید؛ آنچه را پیش از اوست، نابود می‌کند، همان‌طور که رسول خدا جاهلیت را نابود کرد، اسلام را از سر می‌گیرد و نو می‌گرداند.

امام صادق علیه السلام نیز در آموزش ماهیت و سیمای انقلاب مهدوی به یاران خویش، اقدامات حضرت مهدی علیه السلام را «جدید» نامیده‌اند. در گفت‌وگویی با اصحاب خود، همان سخنان پدرشان امام باقر علیه السلام درباره جای گاه بیعت و زیربنا و محور بیعت با مردم را که ویژگی بارز آن جدید بودن آن است، یادآوری نموده‌اند.^۶
امام باقر و صادق علیه السلام؛ هر دو هدف انقلاب مهدوی را دعوت به سوی امر جدید و ماهیت آن انقلاب را «دعوت جدید» دانسته‌اند.

کامل از امام باقر علیه السلام نقل کرده که فرمودند:

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ دَعَى النَّاسَ إِلَى أَمْرٍ جَدِيدٍ كَمَا دَعَى رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَّ الْإِسْلَامَ بَدَأَ غَرِيباً وَسَبَّعُودَ غَرِيباً كَمَا بَدَأَ فَطَوْبَى لِلْغَرِيبِ؛^۷
زمانی که قائم ما قیام می‌نماید، مردم را به «امر جدید» فرا می‌خواند، همان‌طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله به سوی آن فراخواند و اسلام غریب آغاز شد و به غریبی همانند آغاز باز می‌گردد، پس خوشا به حال غریبان!

بنابر این حدیث، انقلاب امام مهدی علیه السلام همانند بعثت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله برای دعوت به سوی امر نو و جدید است. آن قدر از بعثت پیامبر تا قیام حضرت مهدی علیه السلام حقایق و معارف ناب اسلامی و سنت و تعلیمات کتاب آسمانی پیامبر و آیین دادرسی و کیفری و قضاوت مسلمانان در جهان اسلام تغییر و تحول می‌یابد که اقدامات امام مهدی علیه السلام در باز گرداندن اسلام راستین دعوت به امر جدید خواهد بود.

ابو خدیجه از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمودند:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ علیه السلام جَاءَ بِأَمْرٍ جَدِيدٍ كَمَا دَعَى رَسُولُ اللَّهِ فِي بَدْوِ الْإِسْلَامِ إِلَى أَمْرٍ جَدِيدٍ؛^۸

زمانی که قائم علیه السلام قیام کند، امر جدیدی می‌آورد، همان‌طور که رسول خدا در آغاز اسلام به امر جدید دعوت نمود.

امام صادق علیه السلام نیز در راستای همین سخن پدر خویش فرموده‌اند:

الاسلام بدء غريباً كما بدء فطوبى للغرباء؛
اسلام غریب آغاز شد و به غریبی همانند آغاز دعوت باز می‌گردد، پس خوشا به حال غریبان!

از امام درخواست شد که این مطلب را شرح دهند، فرمودند:

مَا يَسْتَأْنِفُ الدَّاعِيَ مَنَا دَعَاءَ جَدِيداً كَمَا دَعَى رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله؛^۹
دعوت کننده از ما «دعوت جدیدی» را آغاز می‌کند، همان‌طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله دعوت نمود.

ابوبصیر گفته است به امام صادق علیه السلام عرض کردم:

أخبرني عن قول أمير المؤمنين أن الإسلام بدء غريباً وسبعود كما بدأ فطوبى للغرباء؛
از تفسیر سخن امیرمؤمنان علیه السلام که «اسلام غریب آغاز شد و همانند آغازش غریب می‌گردد پس خوشا به حال غریبان!» به من خبر دهید.
امام فرمود:

يا أبا عماد إذا قام القائم استأنف دعاءً جديداً كما دعَى رسولُ الله صلی الله علیه و آله؛
ای ابو محمد! هنگامی که قائم قیام نماید، دعوت جدیدی را آغاز می‌کند، همان‌طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله دعوت کرد.

آن‌گاه ابوبصیر می‌گوید:

پس از دریافت پاسخ برخاستم و سر امام را بوسیدم و گفتم: شهادت می‌دهم شما امام من در دنیا و آخرت هستید، دوست شما را دوست می‌دارم و دشمن شما را دشمن می‌دارم شما ولی خدا هستید.

امام فرمود:

خدا تو را رحمت نماید! ^{۱۱}

ابو خدیجه از امام صادق علیه السلام نقل کرده است:

إذا قام القائم جاء بأمر غير الذي كان؛ ^{۱۲}

هنگامی که قائم قیام کند، امری غیر از آنچه بوده می‌آورد.

بر اساس احادیث اهل بیت علیهم السلام، انقلاب مهدوی کانون نوآوری و شکوفایی است و تغییرات و تحولات اساسی و بنیادی حضرت مهدی علیه السلام و یارانش در راستای تجدّد و نوآوری است. دعوت جدید و امر جدید، عنوان نوآوری‌های انقلاب مهدوی است. البته بی‌گمان این نوآوری‌ها درون دینی است و در چهارچوب تعلیمات الهی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است. به همین دلیل، امام باقر و صادق علیهم السلام پیوند ساختاری انقلاب محمدی و انقلاب مهدوی را با تعبیر غریب و جدید برای هر دو انقلاب نشان داده‌اند. واژه «جدید» با بدعت متفاوت است. کارهای امام زمان علیه السلام جدید و نوست، ولی بدعت در دین نیست. امامی که معصوم و پاک از گناه و اشتباه است، به طور کامل آموزه‌های وحیانی پیامبر اسلام را زنده می‌کند. این آموزه‌های مهدوی که دقیقاً همان آموزه‌های محمدی است، تنها به دلیل این‌که در طول تاریخ اسلام از بعثت تا انقلاب مهدوی فراموش شده و تغییر یافته و در جهان اسلام کنار گذاشته و تعطیل شده است، «جدید» خواهد بود. در حقیقت، در انقلاب مهدوی ارزش‌ها و اهداف انقلاب محمدی تجدید و احیا می‌گردد و آنچه در عصر حیات پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم انجام نشده، در انقلاب مهدوی در حد عالی تحقق خواهد یافت. فراموشی، تعطیلی، تحریف معنوی، بدعت، نفاق، تفسیر به رأی، محرومیت از حضور امام معصوم در عصر غیبت کبرا، دروغ بستن به خدا و پیامبر و امامان، نفوذ اسرائیلیات، مانویات، مجوسیات و مظاهر کفر و شرک به درون فرهنگ اسلامی عامل نابودی و مرگ اسلام ناب محمدی است. حقایق اسلام راستین در انقلاب مهدوی احیا و بازآموزی می‌گردد و به همین جهت، ماهیت انقلاب مهدوی امر جدید و دعوت جدید شناخته خواهد شد. محمد بن عجلان از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمودند:

إذا قام القائم صلی الله علیه و آله و سلم دعی الناس إلى الاسلام جدیداً و هداهم إلى امر قد دثر فضل عنه الجمهور و إنما سُمی القائم مهدياً لأنه مهدى إلى امرٍ مظلوم عنه و سُمی بالقائم لقيامه بالحق؛ ^{۱۳}

آن گاه که قائم صلی الله علیه و آله و سلم قیام کند، از نو مردم را به اسلام بخواند و به امری که کهنه و فراموش شده و جمهور و بیشتر مردم از آن دور شده و آن را گم نموده‌اند، هدایت و راهنمایی نماید و قائم، مهدی نامیده شده است، چون به امری که رها و گم شده، راهنمایی می‌کند و قائم نامیده شده، برای آن‌که به حق قیام فرماید.

در این حدیث شریف، مفهوم جدید بودن دعوت امام مهدی علیه السلام به زیبایی آشکار

کارهای امام زمان علیه السلام جدید و نوست، ولی بدعت در دین نیست. امامی که معصوم و پاک از گناه و اشتباه است، به طور کامل آموزه‌های وحیانی پیامبر اسلام را زنده می‌کند.

است. قائم آل محمد علیه السلام مردم را به امری که در گذشته‌های دور پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله ابلاغ فرموده، دعوت می‌کند، اما چون مردم از آن فاصله گرفته و آن را گم کرده‌اند و از آن دور شده‌اند، دعوت حضرت مهدی علیه السلام برای آنان نور جدید خواهد بود. حضرت قائم از آن جهت که مردم را به گم‌شده آنان هدایت می‌نماید و اسلام ناب محمدی را آشکار می‌کند، «مهدی» نامیده شده است. امام صادق علیه السلام در ضمن گزارش ویژگی‌ها و اقدامات حضرت مهدی علیه السلام فرموده‌اند:

إذا قام القائم علیه السلام ... لا یتک بدعةً إلا آزاها ولا سنةً إلا أقامها؛^{۱۳}
 زمانی که قائم علیه السلام قیام کند... هیچ بدعتی به جای نگذارد، جز این که آن را از میان ببرد و سنتی را به جای نهد، مگر این که آن را به پا دارد.

مطابق این حدیث، جدید بودن دعوت حضرت مهدی علیه السلام معلول و محصول برپایی و اجرای همه سنت‌های پیامبر و نابودی همه بدعت‌های تاریخی است.

شکوفایی‌های بزرگ در انقلاب مهدوی

آخرین و بزرگ‌ترین شکوفایی‌ها در عصر حضرت مهدی علیه السلام روی خواهد داد و بالاترین همراهی و هم‌کاری زمین و آسمان و زمان و بدن انسان با مجموعه‌ای از شکوفایی‌های بی‌نظیر الهی در راه سعادت و کمال نهایی بشر تحقق می‌یابد. بررسی و شناسایی این نوآوری‌ها برای درک و بزرگی و اهمیت نعمت قیام و انقلاب حضرت مهدی علیه السلام ضروری است.

شکوفایی زمین

کره زمین در هم پیچیده رام حضرت مهدی علیه السلام و یاران ایشان است. به حکم قرآن کریم، امام زمان و اصحاب او وارث زمین خواهند بود. خدای متعال می‌فرماید:

«وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»^{۱۴}

و البته در زبور پس از تورات نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد.

منظور از «بندگان صالح خدا» در این آیه به بیان امام باقر علیه السلام آل محمد و شیعیان اهل بیت علیهم السلام^{۱۵} و به بیان امام موسی بن جعفر علیه السلام آل محمد و تابعان و پیروان آنان^{۱۶} هستند که در آخرزمان در اصحاب مهدی علیه السلام جای دارند. امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه مذکور فرموده‌اند:

هم أصحاب المهدی فی آخر الزمان؛^{۱۷}
 آنان یاران مهدی در آخر الزمانند.

علی بن ابراهیم قمی در تفسیر منسوب به امام صادق علیه السلام درباره آیه وراثت صالحان بر زمین می‌گوید:

القائم و اصحابه؛^{۱۸}
 قائم و یارانش وارث زمین می‌گردند.

حضرت مهدی علیه السلام و یارانش، زمین و آنچه را در آن است، ارث می‌برند و زمین و تمام امکانات آن در اختیار آنان قرار می‌گیرد. استعدادهای زمین در خدمت امام زمان و یارانش شکوفا می‌شود و به قدرت الهی هرچه دارد، در راه پیش‌رفت انقلاب مهدوی قرار می‌دهد.

زمین و هر آنچه در آن است، برای توفیق الهی حضرت مهدی علیه السلام به کار گرفته خواهد شد. این حقیقت، در احادیث اهل بیت علیهم السلام به صراحت بیان شده است. «هو الذی تطوی له الارض» تعبیری است که امام باقر^{۱۹} و امام رضا^{۲۰} و امام جواد^{۲۱} در گزارش این نعمت برای حضرت مهدی علیه السلام ذکر کرده‌اند.

براساس این تعبیر امامان علیهم السلام، حضرت مهدی علیه السلام شخصیت بزرگ الهی است که زمین برای او در هم پیچیده و تا و خم می‌گردد و سراسر زمین با استعدادها و مواهبش رام و در اختیار رهبر آخرین و بزرگ‌ترین انقلاب جهانی تاریخ بشر خواهد بود و تمام استعدادهایش برای تقویت این نهضت الهی شکوفا می‌گردد.

گنج‌ها، معادن و برکات زمین در خدمت مهدی علیه السلام و یاران او

در عصر ظهور قائم علیه السلام همه امکانات و نعمت‌های زمین در راه پیش‌رفت انقلاب مهدوی قرار خواهد گرفت و تمام نعمت‌ها آشکار و شکوفا می‌گردد و زمین به اوج شکوفایی‌اش در تاریخ جهان خواهد رسید.

ابن عباس از رسول خدا ﷺ نقل کرده که در معراج خدای متعال به من فرمود:

... و له أظهر الكنوز و الذخائر بمشيتي^{۲۱}

به مشیت و خواستم گنج‌ها و ذخیره‌های زمین را برای او آشکار خواهم نمود.

جابر بن عبدالله انصاری گفته است: شنیدم رسول خدا درباره قائم ﷺ فرمود:

... و يظهر الله له كنوز الارض و معادنها^{۲۲}

خداوند برای او گنج‌ها و معادن زمین را نمایان می‌کند.

ابن مسعود گفته است پیامبر خدا ﷺ در وصف پایان تاریخ امت خویش با ظهور

مهدی ﷺ فرمود:

تُخرج الارض نباتها^{۲۳}

زمین گیاهش را می‌رویاند.

ابوسعید خدری نقل کرده است که پیامبر ﷺ خدا درباره عصر ظهور حضرت

مهدی ﷺ فرمود:

ولا تدخر الارض من نباتها شيئاً^{۲۴}

زمین چیزی از گیاهش را پنهان و نگه نمی‌دارد و ذخیره نمی‌نماید.

وی در حدیث دیگر نقل کرده که رسول خدا ﷺ فرمود:

لا تدخر الارض شيئاً من بذرها إلا أخرجته^{۲۵}

زمین هیچ چیز از بذرش را نگه نمی‌دارد، جز این که آن را می‌رویاند.

زید بن وهب جهنی از امام حسن از علی بن ابی طالب عليهما السلام نقل کرده که درباره

حضرت مهدی ﷺ فرمود:

تُخرج الارض نباتها و تظهر له الكنوز^{۲۶}

زمین گیاهش را می‌رویاند و گنج‌ها برای او آشکار می‌گردد.

امام باقر عليه السلام درباره وضع زمین در عصر ظهور حضرت مهدی ﷺ فرمود:

و يخرج الله من الارض بذرها^{۲۷}

خداوند از زمین بذرش را می‌رویاند.

مفضل بن عمر از امام صادق عليه السلام درباره وضعیت شکوفایی زمین در انقلاب مهدوی

چنین گزارش می‌کند:

تظهر الارض كنوزها حتى تراها الناس على وجهها^{۲۸}

زمین گنج‌هایش را آشکار سازد به گونه‌ای که مردم گنج‌ها را بر روی زمین

بینند.

ابو احمد محمد بن زیاد ازدی نیز از امام موسی بن جعفر علیه السلام در وصف شکوفایی زمین در عصر ظهور قائم علیه السلام چنین آورده است:

يظهر له كنوز الارض^{۳۱}

گنج‌های زمین برای او آشکار می‌گردد.

بنابر احادیثی که بررسی شد، در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام گنج‌ها و معادن و بذرها و برکات زمین، سراسر آشکار گردد و با بزرگ‌ترین شکوفایی زمین تمام امکانات آن در خدمت امام زمان قرار خواهد گرفت.

فرمان برداری درندگان زمین و پرندگان آسمان

هر آن‌چه در زمین و آسمان است، از حضرت مهدی علیه السلام و یارانش فرمان می‌پذیرند و همه موجودات و مخلوقات در صدد کسب رضایت آنان خواهند بود. جابر بن یزید از امام باقر علیه السلام نقل کرده که فرمود:

كأنى بأصحاب القائم عليه السلام وقد أحاطوا بين الخافقين فليس من شيء إلا وهو مطيع لهم حتى سباع الارض وسباع الطير، يطلب رضاهم فى كل شيء حتى تفخر الارض على الارض وتقول: مَرَّ بى اليوم رجل من اصحاب القائم عليه السلام^{۳۲}

یاران قائم علیه السلام را می‌بینم که بین مشرق و مغرب جهان را فرا گرفته‌اند، هیچ چیزی نیست جز این که فرمان‌بردار آنان است، حتی درندگان زمین و پرندگان گوشت‌خوار، رضایت آنان را در هر چیزی طلب می‌کنند، به گونه‌ای که زمین بر زمین فخر می‌نماید و می‌گوید: امروز مردی از اصحاب قائم علیه السلام از من گذر کرد.

براساس این حدیث، همه چیز در جهان مطیع یاران مهدی علیه السلام است؛ جمادات، نباتات، حیوانات و سراسر زمین فرمان‌بردار حضرت مهدی و یاران ایشانند. این فرمان‌برداری همگانی جهانی مخلوقات از حضرت مهدی علیه السلام بالاترین شکوفایی استعدادهای موجودات جهان به فرمان خدای متعال خواهد بود.

دنیا در کف دست مهدی علیه السلام

پستی و بلندی‌های فراوان زمین برای قائم علیه السلام و یارانش

هموار و صاف می‌گردد و آنان به راحتی در سراسر جهان یک‌دیگر را می‌بینند. زمین در دستان مهدی علیه السلام و یارانش رام و هم‌آهنگ است و در اوج هم‌کاری با آنان قرار دارد. ابوبصیر گفته است که امام صادق علیه السلام درباره هم‌کاری زمین با مهدی علیه السلام فرمود:

إذا تناهت الأمور إلى صاحب هذا الأمر رفع الله تبارك و تعالی له كل منخفض من الأرض و خفض له كل مرتفع حتى تكون الدنيا عنده بمنزلة راحته، فأیکم لو كانت فى راحته شعرة لم يبصرها^{۳۳}

زمانی که امور به صاحب این امر برسد، خداوند تبارک و تعالی برایش هرگونه پائینی و پستی زمین را بلند و هر بلندی را هموار خواهد نمود، به گونه‌ای که دنیا نزد او همانند کف دست خواهد شد. پس کدام یک از شما اگر در کف دستش مویی باشد، آن را نمی‌بیند؟

ابن مسکان گفته است که شنیدم امام صادق علیه السلام درباره ارتباطات یاران حضرت مهدی علیه السلام فرمود:

ان المؤمن فى زمان القائم و هو بالشرق ليرى أخاه الذى فى المغرب و كذا الذى فى المغرب يرى أخاه الذى فى المشرق^{۳۴}

مؤمن در زمان قائم علیه السلام در حالی که در مشرق است، برادرش را در مغرب می‌بیند و هم‌چنین آن‌که در مغرب است، برادرش را در مشرق می‌بیند.

براساس این رهنمودهای امام صادق علیه السلام دنیا در اختیار قائم علیه السلام و یارانش قرار خواهد گرفت. زمین به خواست امام پست و بلند می‌گردد و هرچه در دنیا است، در دید مهدی علیه السلام و یاران اوست. شکوفایی زمین در هم‌کاری و کمک به پیش‌رفت انقلاب مهدوی و ارتباطات مهدی و یاران او بی‌نظیر و بی‌سابقه است.

به لطف خداوند و هم‌آهنگی عالم هستی با تحول الهی مهدوی، هر کار و اقدامی هر چند بزرگ و دشوار، برای حضرت مهدی علیه السلام بسیار ساده و آسان خواهد شد. امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره آسان شدن کارها برای حضرت قائم علیه السلام فرموده‌اند:

يسهل الله له كل عسير و يذل له كل صعب و يقرب له كل بعيد^{۳۵}

خداوند برای او هر کار سخت و دشوار و پیچیده‌ای را آسان ساخته و هر کار مشکلی را هموار خواهد نمود و هر دوری را برای او نزدیک می‌گرداند.

امام جواد علیه السلام نیز در تبیین اوصاف حضرت قائم علیه السلام برای عبدالعظیم حسنی فرموده‌اند:

و يذلل له كل صعب؛^{۳۵}

هر امر صعب و دشواری برای او هموار و آسان شود.

خورشید و ماه، همکاران قائم علیه السلام

خورشید و ماه نیز همانند کره زمین همراه و هم‌آهنگ با رهبر بزرگ‌ترین انقلاب جهانی تاریخ زندگی انسان‌هاست، همان‌طور که سراسر زمین و آن چه در آن است، فرمان‌بردار قائم آل محمد علیهم السلام است، خورشید و ماه نیز به دعوت او پاسخ می‌دهند. جابر از امام باقر علیه السلام نقل کرده که فرمودند:

يدعو الشمس والقمر فيحييانه؛^{۳۶}

قائم علیه السلام خورشید و ماه را فرا می‌خواند و آن دو اجابت می‌کنند و پاسخ می‌دهند.

خورشید و ماه را که خدا آفریده، به اذن و قدرت پروردگار به ندای امام زمان علیه السلام پاسخ مثبت می‌توانند دهند و توانایی‌های الهی آنان در خدمت انقلاب جهانی مهدوی قرار گیرد. این استعداد خورشید و ماه در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام شکوفا می‌گردد و سراسر هستی در جهت پیش‌رفت بزرگ‌ترین تحول الهی در جهان قرار خواهد گرفت.

همکاری ابر و باد و باران

آسمان برکاتش را بر حضرت مهدی علیه السلام فرو می‌فرستد و باران رحمت الهی در سطح مطلوب و مناسب می‌بارد و بادهای نیز هم‌آهنگ با اهداف الهی انقلاب مهدوی است. پیامبر اعظم صلى الله عليه وآله در حدیث معراج درباره همراهی بادهای و ابرها با حضرت قائم علیه السلام خدای متعال فرموده است:

لأَسْحَرَنَّ له الرِيَّاحَ ولاذَلَّلَنَّ له السَّحَابَ الصَّعَابَ؛^{۳۷}

بادهای را برای او مسحور می‌گردانم و ابرهای سخت و متراکم را برای او رام و هموار می‌نمایم.

ابن مسعود از رسول خدا صلى الله عليه وآله در توصیف اوضاع عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام نقل کرده که فرمودند:

يخرج في آخر امتي المهدي يسقيه الله الغيث؛^{۳۸}

مهدی در میان واپسین امتم، ظهور می‌کند. خداوند به او باران عطا می‌کند و از باران و آب سیراب می‌نماید.

آسمان برکاتش را بر حضرت مهدی علیه السلام فرو می‌فرستد و باران رحمت الهی در سطح مطلوب و مناسب می‌بارد و بادهای نیز هم‌آهنگ با اهداف الهی انقلاب مهدوی است.

ابوسعید خدری نیز از پیامبر خدا درباره همراهی آسمان در بارش باران نقل کرده که فرمود:

آسمان چیزی از بارانش را نگه نمی‌دارد، جز این که فرو می‌ریزد.^{۳۰}

امام علی علیه السلام در توصیف عصر ظهور فرموده‌اند:

تنزل السماء برکتها؛^{۳۱}

آسمان برکتش را فرو می‌فرستد.

براساس گفتار پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام بادها و ابرها در خدمت حضرت مهدی علیه السلام است و آب باران نیز در حد مطلوب می‌بارد و استعداد بادها و ابرها در راستای اقتدار حضرت قائم علیه السلام شکوفا می‌گردد.

شکوفایی زمان و بلدی روزها

خورشید و ماه با پاسخ مثبت به ندای حضرت مهدی علیه السلام در ابعاد گوناگون، با ایشان همراهی و هم‌کاری دارند. زمان در عصر ظهور کند می‌گذرد و روز و ماه و سال طولانی می‌گردد. شکوفایی زمان در همراهی با پیشرفت‌های انقلاب مهدوی است. ابوبصیر از امام صادق علیه السلام درباره عنصر زمان در عصر ظهور چنین نقل کرده است:

بأمر الله الفلك في زمانه فيبطئ في دورة حتى يكون اليوم في أيامه عشرة أيام و الشهر عشرة أشهر و السنة كمثر سنين من سنينكم؛^{۳۲}

خداوند در زمان حضرت مهدی علیه السلام به فلک فرمان می‌دهد، پس در عصر ظهور مهدی علیه السلام کند می‌گذرد، به گونه‌ای که هر روز از روزهایش مثل ده روز و هر ماه مثل ده ماه و هر سال مثل ده سال از سال‌هایتان است.

شکوفایی جسم و روح انسان در عصر ظهور

استعدادهای جسمی و روحی مؤمنان در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام شکوفا می‌گردد و با قدرت مؤمنان، بزرگ‌ترین تحول الهی جهانی به رهبری حضرت قائم علیه السلام روی خواهد داد. توانایی‌های انسان‌ها ناشناخته است و تنها آفریدگار انسان‌ها به طور کامل از آن آگاه است. توانایی‌های یاران حضرت مهدی علیه السلام

با اذن و فرمان خداوند متعال آشکار و استعدادهای بدنی و روحی آنان شکوفا می‌گردد و آن‌گاه انقلاب شکوهمند و شکفتانگیز بی‌سابقه در تاریخ جهان روی خواهد داد.

پایان آفات و بیماری‌ها

سلامتی و عافیت نعمت بزرگ الهی است و قدرت بدنی و روحی زیربنای اطاعت انسان از خدای متعال است. بدن سالم توانایی انجام وظایف الهی و فرمان‌برداری دارد. جسم و روح بیمار از برداشتن کوچک‌ترین گام‌ها ناتوان است و از انجام کمترین وظایف عمومی انسان‌ها بازمی‌ماند و هرگز در تحقق مسئولیت‌های بزرگ و گام‌های بلند و تحولات عمیق و گسترده توفیق نمی‌یابد. بنابراین، در گام نخست برای شکوفایی استعدادهای اصحاب حضرت مهدی علیه السلام، خداوند هر گونه آفت، بلا و بیماری را از آنان می‌زداید. امام سجاد علیه السلام آفت‌زدایی الهی از مؤمنان در قیام حضرت مهدی علیه السلام را این گونه گزارش داده‌اند:

إذا قام القائم أذهب الله عن كل مؤمن العاهة و ردة الیه قوته؛^{۳۳}

آن‌گاه که قائم علیه السلام قیام کند، خداوند آفت و بیماری را از هر مؤمنی از بین می‌برد و قدرتش را به او باز می‌گرداند.

ابوبکر حضرمی نیز از امام باقر علیه السلام نقل کرده که آن حضرت درباره بهبودی یاران مهدی علیه السلام فرموده‌اند:

سن أدرك قائم أهل بيتي من ذی عاهة برأ و من ذی ضعف قوی؛^{۳۴}

هر بیماری قائم اهل بیتم را درک کند، شفا یابد و هر ضعیفی قوی می‌گردد.

«عاهه» که در این دو روایت آمده است، به بیان کتب لغت هر نوع نقص و عیب بدنی، معلولیت، درد بیماری، آفت جسمی و روحی را دربر می‌گیرد.^{۳۴} بنابراین، در قیام حضرت مهدی علیه السلام مؤمنان و یاران آن حضرت از هر نوع بلا و آفت و مرضی پاک خواهند شد و علاوه بر این که هر گونه بیماری و آفت برطرف می‌گردد، هیچ مؤمنی ضعیف نمی‌ماند و همه قوی خواهند شد. مؤمنان و یاران

قائم رضی الله عنه هیچ بیماری و ضعفی ندارند و با جسم و روح سالم و نیرومند خویش همراه و یاور حضرت مهدی رضی الله عنه می‌شوند و توانایی‌های جسمی و روحی آنان شکوفا گشته و در خدمت گسترش انقلاب مهدوی قرار می‌گیرد.

نیروی یک مؤمن برابر با چهل انسان

قدرت بدنی و روحی اصحاب قائم رضی الله عنه شکوفا شده و قدرت هر فرد چند برابر می‌گردد و این قدرت افزایش یافته یاران، در خدمت توسعه انقلاب مهدوی است. قدرت مؤمنان یاور مهدی رضی الله عنه آن چنان شکوفا می‌شود که هر یک از آنان قدرت چهل انسان را پیدا می‌کنند. افزایش قدرت هر مؤمن از اصحاب قائم رضی الله عنه به چهل مؤمن در احادیث متعددی، یادآوری گردیده است.

امام سجاد رضی الله عنه در اوصاف اصحاب حضرت مهدی رضی الله عنه فرموده‌اند:

اذا قام قائمنا اذهب الله عزوجل عن شيعتنا العاهه و جعل قلوبهم كزبر الحديد و جعل قوه الرجل منهم قوه اربعين رجلاً و يكونون حكام الارض و سنامها؛^{۲۵}
زمانی که قائم ما قیام کند خداوند بیماری و آفت و درد را از شیعیان ما بزداید و دل‌های آنان را چون پاره‌های آهن (سخت و تزلزل‌ناپذیر) کند و هر مرد آنان را قدرت چهل مرد دهد. آنان فرمانروا و سالار جهان خواهند بود.

در این حدیث شریف نابودی بیماری و به پایان رسیدن دردها و آفات در عصر ظهور قائم رضی الله عنه یادآوری گردیده و شکوفایی استعدادهای جسمی و روحی یاران آن حضرت گزارش شده است. بنابراین در آن زمان قدرت بدنی شکوفا می‌گردد و هر مرد یار مهدی رضی الله عنه قدرت چهل مرد پیدامی‌کند، قدرت روحی و روانی آنان نیز بارور می‌گردد و دل‌های آنان همانند پاره‌های آهن سخت و محکم شده و با ایمان‌های پایدار و ناگسستنی در انقلاب مهدوی و در راه خدا فداکاری می‌نمایند.

عبدالملک بن اعین از امام باقر علیه السلام نقل کرده که در پیرامون شکوفایی جسم و روح مؤمنان در عصر ظهور حضرت مهدی رضی الله عنه فرمودند:

انه لو قد كان ذلك اعطى الرجل منكم قوه اربعين رجلاً و جعلت قلوبكم كزبر الحديد و لو قذف بها الجبال لقلعتها و كنتم قوام الارض و خزائنها؛^{۲۶}
اگر آن زمان برسد هر مرد از شما قدرت چهل مرد عطا شود و دل‌هاتان همانند پاره‌های آهن گردد و اگر با کوه‌ها برخورد نماید آن را برمی‌کند و شما حاکمان زمین و خزانه‌داران آن خواهید شد.

سعد نیز از امام باقر علیه السلام درباره شکوفایی بدنی یاران قائم رضی الله عنه چنین آورده است:

فاذا وقع امرنا و جاء مهدينا كان الرجل من شيعتنا اجري من ليث و امضى من ستان، بطا عدونا برجليه و يضره بكفيه و ذلك عند نزول رحمة الله و فرجه على العباد؛^{۲۷}

زمانی که قائم ما قیام کند خداوند بیماری و آفت و درد را از شیعیان ما بزداید و دل‌های آنان را چون پاره‌های آهن (سخت و تزلزل‌ناپذیر) کند و هر مرد آنان را قدرت چهل مرد دهد. آنان فرمانروا و سالار جهان خواهند بود.

زمانی که امر ما واقع شود و مهدی ما بیاید، هر مرد از شیعیان ما دلیرتر و باجرات‌تر از شیر و برنده‌تر از سرنیزه گردد، دشمن ما را با پاهایش لگدمال کند و او بادستانش بزند و آن در نزد نزول رحمت خدا و فرج او بر بندگان است.

امام صادق علیه السلام در چند حدیث بر شکوفایی قدرت جسمی و روحی یاران حضرت مهدی علیه السلام تأکید نموده و بر افزایش قدرت بدنی و روحی هر مرد به چهل مرد تصریح فرموده‌اند. ابوبصیر گفته است که امام صادق علیه السلام فرمود:

ما كان قول لوط لقومه ﴿لَوْ أَن لِّي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ أَوْيَ إِلَىٰ رُحْنٍ شَدِيدٍ﴾^{۸۸} إِلَّا تَمْتِنًا لِقُوَّةِ الْقَائِمِ عليه السلام وَلَا ذَكَرَ إِلَّا شِدَّةَ أَصْحَابِهِ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَعْطَىٰ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَأَنَّ قَلْبَهُ لَا شِدَّةَ مِنْ زَبْرِ الْحَدِيدِ وَلَا مَرْوًا بِجِبَالِ الْحَدِيدِ لِقَطْعِهَا، لَا يَكْفُونَ سِوْفَهُمْ حَتَّىٰ يَرْضَىٰ اللَّهُ^{۸۹}

سخن حضرت لوط علیه السلام به قومش: «کاش در برابر شما قدرتی داشتم یا به تکیه‌گاهی محکم پناه می‌بردم!» جز آرزوی قدرت قائم علیه السلام نبود و جز شدت و استحکام اصحاب قائم علیه السلام را یاد نکرده است. همانا به هر مرد از آنان قدرت چهل مرد عطا شود و دل او محکم‌تر از پاره‌های آهن گردد و اگر به کوه‌ها بگذرند، آنها را قطع کنند و شمشیرهایشان را وانمی‌گذارند تا خداوند را خشنود کنند.

یاران حضرت مهدی علیه السلام بسان چهل مرد توان خواهند داشت و قدرت آنان چنان شکوفا می‌گردد که همه مشکلات بزرگ را حتی اگر همانند کوه‌های سخت باشد، از بین می‌برند و تا انجام همه وظایف الهی و کسب رضایت خداوند شمشیرها را زمین نمی‌گذارند.

امام صادق علیه السلام در حدیث دیگر فرموده‌اند:

كون شيعتنا في دولة القائم عليه السلام سنام الارض و حکامها، يعطى كل رجل منهم قوة أربعين رجلاً^{۹۰} شیعیان ما در دولت قائم علیه السلام فرمان‌روا و حاکمان زمین خواهند شد. به هر مرد از آنان قدرت چهل مرد عطا شود.

امام صادق علیه السلام در حدیث دیگر فرموده‌اند:

کاتى أنظر إلى القائم عليه السلام وأصحابه... قد أثر السجود بجباههم، ليوث بالنهار، رهبان بالليل، كأن قلوبهم زبر الحديد، يعطى الرجل منهم قوة أربعين رجلاً^{۹۱} قائم علیه السلام و یارانش را می‌بینم... سجده‌ها بر پیشانی‌هایشان اثر گذاشته، شیران روز، عابدان شب‌بند، دل‌هایشان پاره‌های آهن است، به هر مرد از آنان قدرت چهل مرد داده شود.

جسم و جان یاران حضرت مهدی علیه السلام در عصر ظهور در اوج شکوفایی است، جسم آنان چنان شکوفا گردد که نیروی چهل مرد را بیابد و روح و روان آنان سرشار از شکوفایی است که ایمان تزلزل‌ناپذیرشان به خدا، آنان را به شیران روز و پارسایان شب تبدیل نموده است.

راه رفتن بر روی آب

مؤمن می‌تواند روی آب راه برود. این استعداد یاران حضرت مهدی علیه السلام شکوفا می‌گردد و آنان به راحتی روی آب راه می‌روند.

محمد بن جعفر در شکوفایی نیروی بدنی و روحی یاران حضرت مهدی علیه السلام از پدر خویش امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرموده‌اند:

یاران قائم بر پاهایشان چیزی می‌نویسند و بر روی آب خلیج راه می‌روند و دشمنان و حشمت‌زده درهای شهر را به روی آنان می‌کشایند.^{۹۲}

چشم‌ها و گوش‌های تیز

شکوفایی توان شنوایی گوش‌ها و نیروی بینایی گوش‌ها نیز در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام روی می‌دهد و قدرت شنوایی و بینایی آنان وسعت جهانی می‌یابد و ارتباطات رهبر انقلاب و یارانش بی‌بیک و واسطه با گفت‌وگوی طبیعی آنان تحقق می‌پذیرد و در سراسر جهان یک‌دیگر را می‌بینند.

ابوالریع شامی درباره شکوفایی نیروی شنوایی و بینایی یاران قائم علیه السلام از امام صادق علیه السلام نقل کرده است:

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ مُدَّ لَشَيْعَتِنَا فِي أَسْأَعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ حَتَّى لَا يَكُونَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَائِمِ بَرِيدٌ، يَكَلِّمُهُمْ فَيَسْمَعُونَ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَهُوَ فِي مَكَانِهِ؛^{۵۳}

زمانی که قائم ما قیام کند، خداوند گوش‌ها و چشم‌های شیعیان را چنان تیز کند که میان آنان و قائم پیکی نباشد. از جای خود با شیعیان سخن می‌گوید و آنها سخنانش را می‌شنوند و خود او را در همان جای خود می‌بینند.

ابن مسکان نیز گفته است که شنیدم امام صادق علیه السلام فرمود:

إِنَّ الْمُؤْمِنَ فِي زَمَانِ الْقَائِمِ وَهُوَ بِالْمَشْرِقِ لِيرَى أَخَاهِ الَّذِي فِي الْمَغْرِبِ وَكَذَا الَّذِي فِي الْمَغْرِبِ يَرَى أَخَاهِ الَّذِي فِي الْمَشْرِقِ؛^{۵۴}

مؤمن در زمان قائم، هنگامی که در مشرق است، برادرش را در مغرب می‌بیند و آن‌که در مغرب است، برادرش در مشرق را می‌بیند.

عمر طولانی یاران حضرت مهدی علیه السلام

تاکنون عمر زیاد برای برخی انسان‌ها در جهان روی داده است، اما این استعداد انسان در عصر ظهور قائم علیه السلام شکوفا می‌گردد و عموم انسان‌ها در آن زمان عمر طولانی خواهند داشت. مفضل بن عمر گفته است که شنیدم امام صادق علیه السلام فرمود:

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَاسْتغْنَى الْعِبَادُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ وَيَمْرُ الرَّجُلُ فِي مَلِكَةٍ حَتَّى يُولَدَ لَهُ أَلْفٌ ذَكَرٌ؛^{۵۵}

زمانی که قائم ما قیام کند، زمین به نور پروردگار روشن شود و بندگان از روشنایی خورشید بی‌نیاز گردند و مرد در حکومت آن حضرت عمر می‌کند تا هزار فرزند برای او به دنیا آید.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

عقل و اخلاق کامل

در عصر ظهور، عقل بندگان خدا جامع و اخلاقشان نیز کامل می‌گردد و بزرگ‌ترین شکوفایی عقلانی و اخلاقی روی خواهد داد. این شکوفایی با قدرت الهی و به دست حضرت مهدی علیه السلام پدید خواهد آمد.

ابو خالد کابلی از امام باقر علیه السلام نقل کرده که ایشان فرمود:

إِذَا قَامَ قَائِمَنَا وَضَعِ يَدَهُ عَلَى رُئُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بَهَا عَقُولَهُمْ وَأَكْمَلَ بَهَا أَخْلَاقَهُمْ؛^{۵۶}

زمانی که قائم ما قیام کند دستش را بر سرهای بندگان خداوند می‌نهد و با آن عقل‌هایشان را جمع نموده و اخلاقشان را کامل گرداند.

مولی بنی‌شعبان نیز همین مطلب را از امام باقر علیه السلام این‌گونه نقل کرده است:

إِذَا قَامَ قَائِمَنَا وَضَعِ يَدَهُ عَلَى رُئُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بَهَا عَقُولَهُمْ وَكَمَّلَتْ بَهَا أَحْلَامَهُمْ؛^{۵۷}

زمانی که قائم ما قیام کند، دستش را بر سرهای بندگان خدا می‌نهد. پس با آن

تاکنون عمر زیاد برای برخی انسان‌ها در جهان روی داده است، اما این استعداد انسان در عصر ظهور قائم علیه السلام شکوفا می‌گردد و عموم انسان‌ها در آن زمان عمر طولانی خواهند داشت.

عقل‌هایشان را جمع و کامل گرداند.

احلام و عقول در این حدیث مترادفاند و بنابراین، جمع عقل و کمال عقل بندگان در عصر ظهور به دست حضرت مهدی علیه السلام روی خواهد داد و این اوج شکوفایی نیروی عقل و خرد انسان‌هاست که در تاریخ پدید می‌آید.

شکوفایی دانش

عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام عصر شکوفایی علم در جهان است. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله در خطبه غدیر در وصف مهدی قائم علیه السلام فرموده‌اند:

أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَ الْمَحِيطُ بِهِ؛^{۵۸}

آگاه باشید او وارث هر علم و دانش و محیط به آن و دربردارنده آن است.

امام علی علیه السلام نیز حضرت مهدی علیه السلام را دارای بیشترین و زیادترین دانش دانسته‌اند.^{۵۹} ابا‌ان از امام صادق علیه السلام شکوفایی دانش در عصر ظهور را چنین گزارش می‌کند:

العلم سبعة وعشرون حرفاً فجمع ما جئت به الرسل حرفان فلم يعرف الناس حتى اليوم غير الحرفين فإذا قام قائمنا أخرج الخمسة والعشرين حرفاً فبئها في الناس و ضم إليها حرفين حتى يبثها سبعة وعشرين حرفاً؛^{۶۰}

علم ۲۷ حرف است. همه آن‌چه پیامبران آورده‌اند دو حرف بوده است. زمانی که قائم ما قیام کند، ۲۵ حرف دیگر را می‌آورد، پس در بین مردم گسترش می‌دهد و آن دو حرف را به آنها ضمیمه می‌کند تا تمام ۲۷ دانش را پراکنده و پخش سازد.

بنابر این حدیث، شکوفایی دانش در عصر ظهور با دانش حضرت قائم علیه السلام در طول تاریخ علم بی‌نظیر است. دو حرف از دانش به ۲۷ حرف نهایی دانش می‌رسد و بنابراین، عصر ظهور عصر آگاهی و علم و خردورزی و کمال اخلاق خواهد بود. با علم الهی حضرت قائم علیه السلام رشد دانش به اوج خود می‌رسد. آن‌چه امروز همه انسان‌های روی زمین دارند، تنها دو حرف از دانش

است و آن‌چه آن زمان بشر در پرتو ظهور امام زمان علیه السلام به دست خواهد آورد، همه ۲۷ حرف خواهد شد. حمران نیز از زبان امام باقر علیه السلام گسترش حکمت در عصر ظهور را این‌گونه بیان کرده است:

تؤتون الحكمة في زمانه حتى أن المثة لتقتضى في بيتها بكتاب الله تعالى و سنة رسول الله؛^{۶۱}

در زمان حضرت قائم علیه السلام به حکمت دست خواهید یافت، چنان‌که زن در خانه‌اش براساس کتاب خدای متعال و سنت رسول خدا قضاوت خواهد نمود.

پایه قضاوت اجتهاد است. بسیاری از زنان در عصر ظهور به اجتهاد می‌رسند و آنان در خانه‌هایشان به قضاوت بااجتهاد بر پایه کتاب و سنت می‌پردازند.

نوآوری‌های بزرگ در انقلاب حضرت مهدی علیه السلام

در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام، آخرین انقلاب جهانی تاریخ زندگی بشر برکره زمین روی خواهد داد و در این انقلاب اسلامی مهدوی، آخرین شکوفایی‌ها و نوآوری‌های بزرگ نیز تحقق می‌یابد. همه شکوفایی‌های بزرگ بی‌سابقه‌ای که در عصر ظهور حضرت قائم علیه السلام شکل می‌گیرد، نوآوری‌های جهانی خواهد بود. بنابراین، جداسازی شکوفایی‌ها از نوآوری‌ها در همه موارد و مصادیق امکان‌پذیر نیست. بر همین اساس، برخی تحولات و اقدامات عصر ظهور در عنوان شکوفایی‌های انقلاب مهدوی جای می‌گیرد و برخی در عنوان نوآوری‌های انقلاب مهدوی بیان می‌شود. شکوفایی‌های بزرگ، یا خود نوآوری است و یا مبدأ و منشأ نوآوری‌ها خواهد بود. نوآوری‌های انقلاب بزرگ و بی‌پایان مهدوی، گسترده و متنوع است. بازیابی و بازشناسی و توصیف و گزارش این نوآوری‌ها برای شناخت ماهیت بی‌نظیر انقلاب مهدوی ضرورت دارد. شناخت امام زمان علیه السلام و اوصاف یاران امام و اقدامات آنان و تحولات شگفت‌انگیز جهانی آنان، از مظاهر «امام‌شناسی» است و تکلیف شرعی عموم مسلمانان است.

گسترش اسلام در سراسر جهان

اسلام آخرین و کامل‌ترین دین الهی است و پیامبر اسلام

آخرین رسول خداست. دین اسلام تنها دینی است که سه ویژگی و امتیاز دارد: جامع، جهانی و جاویدان. پیام اسلام با هجرت حضرت محمد ﷺ به یثرب، به سراسر حجاز و آن گاه به نقاط دور افتاده جهان رسید. پیامبر اسلام براساس رسالت جهانی خویش، سران کشورهای بزرگ عصر خویش را به اسلام دعوت کردند و از آن زمان تا امروز همواره اسلام توسعه یافته است، ولی هنوز بر سراسر جهان حاکم نشده است. در عصر ظهور حضرت مهدی ﷺ، اسلام به همه قاره‌های جهان و تمام کشورها و شهرها و خانه‌های سراسر گیتی خواهد رسید و تنها دین اسلام بر همه کره زمین حاکم خواهد بود و همه مردم جهان پیرو پیامبر اسلام ﷺ و معصومان علیهم السلام و اهل بیت می‌شوند. این نوآوری بزرگ در انقلاب جهانی مهدوی و به دست حضرت مهدی ﷺ روی خواهد داد.

امام حسن مجتبیٰ علیهما السلام از پدر خویش امیرمؤمنان امام علی بن ابی‌طالب علیهما السلام نقل کرده‌اند که درباره امام آخرالزمان ﷺ فرمود:

و يظهريه على الارض حتى يدينوا طوعاً و كرهاً يملأ الارض عدلاً و قسطاً و نوراً و برهاناً يدين له عرض البلاد و طولها لا يبقى كافر إلا آمن؛^{۶۲}

خداوند او را بر سراسر زمین غالب و پیروز می‌گرداند تا همه با اراده و اختیار یا زور و قدرت (خوش یا ناخوش) به دین اسلام روی آورند. زمین را از عدل و قسط و نور و برهان پر می‌نماید و عرض و طول شهرها و مردم تمام کشورها به دین او درآیند و هیچ کافری نماند جز این که ایمان آورد.

امام زین‌العابدین علیهما السلام فرموده‌اند:

إن الاسلام قد يظهريه الله على جميع الاديان عند قيام القائم ﷺ؛^{۶۳}

خداوند قطعاً اسلام را بر تمام ادیان در زمان قیام قائم ﷺ پیروز و غالب می‌گرداند.

از امام محمدباقر علیهما السلام چندین حدیث درباره جهانی‌شدن اسلام در عصر ظهور حضرت قائم ﷺ رسیده است. این روایات به روشنی گسترش و فراگیری بی‌نظیر دین اسلام در جهان را نشان می‌دهد و این «نوآوری بزرگ» یکی از دست‌آوردهای انقلاب مهدوی است.

جابر بن یزید جعفی و ابو جارود از امام باقر علیهما السلام درباره سرانجام نبرد انقلاب مهدوی چنین می‌گویند:

يقتل الناس حتى لا يبقى الا دين محمد؛^{۶۴}

مردم (کافران و مشرکان و منافقان و پیروان ادیان ساختگی) باقی اعتبار شده گذشته) را می‌کشد تا این که جز دین محمد ﷺ نماند.

محمد بن مسلم نیز گفته است که شنیدم امام باقر علیهما السلام در بیان دست‌آوردهای انقلاب حضرت قائم ﷺ فرمودند:

در عصر ظهور حضرت مهدی ﷺ، اسلام به همه قاره‌های جهان و تمام کشورها و شهرها و خانه‌های سراسر گیتی خواهد رسید و تنها دین اسلام بر همه کره زمین حاکم خواهد بود

یظهر الله عزوجل به دینه و لو کره المشركون؛^{۶۵}
 خداوند عزوجل به واسطه او دینش را پیروز و غالب
 می گرداند، گرچه مشرکان نپسندند و نخواهند.

ابوالمقدام گفته است که امام باقر علیه السلام در تفسیر سخن خداوند:

﴿لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾؛^{۶۶}

تا دین حق را بر همه ادیان پیروز گرداند، هر چند مشرکان
 خوش نداشته باشند.

فرمود:

إن ذلك يكون عند خروج المهدي من آل محمد فلا يبقى أحد
 إلا أقر بمحمد صلى الله عليه وآله؛^{۶۷}

همانا آن در هنگام قیام مهدی آل محمد صلى الله عليه وآله است،
 پس کسی نمی ماند، مگر این که به پیامبری حضرت
 محمد صلى الله عليه وآله اقرار کند.

امام باقر علیه السلام در این حدیث شریف، بر ایمان یکایک انسان های
 روی کره زمین به پیامبری حضرت محمد صلى الله عليه وآله و دین اسلام
 در عصر ظهور تصریح نموده اند. بنابراین، هیچ کس در آن زمان
 بی اقرار و اعتراف به رسالت پیامبر اسلامی باقی نماند و اسلام به
 همه جا می رسد و همه انسان ها نیز بر نبوت و رسالت پیامبر اسلام
 اقرار می نمایند.

محمد بن فضیل در تفسیر آیه یاد شده از امام هادی علیه السلام چنین
 نقل می کند:

یظهره على الاديان عند قيام القائم صلى الله عليه وآله؛^{۶۸}
 خداوند دین حق اسلام را بر همه ادیان در هنگام قیام
 قائم صلى الله عليه وآله پیروز گرداند.

زراره گفته است فردی از امام باقر علیه السلام درباره سخن خدای
 متعال ﴿وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً﴾؛^{۶۹} «با همه
 مشرکان بجنگید، چنان که آنان با همه شما می جنگند.» پرسید.
 امام فرمود: تاویل این آیه نیامده است. زمانی که قائم ما قیام کند،
 هر کسی او را درک نماید، تاویل این آیه را خواهد دید.

و ليلعلن دين محمد صلى الله عليه وآله ما بلغ الليل والنهار حتى لا يكون
 شرك على ظهر الارض كما قال الله؛^{۷۰}

و همان طور که خداوند فرموده است، دین محمد صلى الله عليه وآله
 به آن چه شب و روز رسیده، خواهد رسید و دیگر شرکی
 روی زمین نباشد.

منظور از آن جا که شب و روز به آن رسیده، تمام کره زمین
 است. بنابراین، دین اسلام به سراسر جهان خواهد رسید و شرک
 ناپود خواهد شد.

رفاعة بن موسی گفته است که شنیدم امام صادق علیه السلام این
 سخن خدا را قرائت فرمود:

وَلَهُ اسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا؛^{۷۱}
 هر که در آسمان و زمین است، خواه و ناخواه تسلیم
 اوست.

آن گاه در تفسیر آن فرمود:

إذا قام القائم لا يبقى أرض إلا نودی فيها شهادة أن لا إله إلا
 الله و أن محمداً رسول الله؛^{۷۲}
 زمانی که قائم صلى الله عليه وآله قیام کند، هیچ سرزمینی نمی ماند،
 جز این که در آن شهادت به توحید و رسالت حضرت
 محمد صلى الله عليه وآله طنین افکن خواهد شد.

عبدالله بن سنان گفته است که امام صادق علیه السلام از پدر
 خویش امام باقر علیه السلام درباره خضوع مردم زمین و ایمان آنان به
 اهل بیت علیهم السلام در عصر ظهور فرمودند:

فلا يبقى في الارض يومئذ أحد إلا خضع و ذلت رقبته ها
 فيؤمن أهل الارض إذا سمعوا الصوت من السماء: ألا إن
 الحق في علي بن ابي طالب صلى الله عليه وآله و شيعته؛^{۷۳}
 در زمین در آن زمان کسی نمی ماند، جز این که خاضع
 شود و به ندای آسمانی گردن بنهد. پس اهل زمین زمانی
 که صدای آسمانی را بشنوند که: «آگاه باشید حق در علی
 بن ابی طالب و شیعه اوست» ایمان می آورند.

امام صادق و امام رضا علیهم السلام بشارت داده اند:

إن قائمنا اذا قام اشرفت الارض بنور ربها؛^{۷۴}
 هنگامی که قائم ما قیام کند، زمین را به نور پروردگارش
 روشن خواهد نمود.

در حدیث معراج نیز به نقل امام رضا علیه السلام رسول خدا صلی الله علیه و آله در دست آوردهای انقلاب مهدوی فرموده‌اند:

یجمع الخلق علی توحیدی؛^{۷۵}

حضرت مهدی علیه السلام خلق جهان را بر اعتقاد به توحید من گرد خواهد آورد.

در این احادیث از پیامبر و اهل بیت بی‌هیچ تردید و ابهام و به روشنی و صراحت از تحقق جهانی شدن اسلام در عصر ظهور خبر داده شده است. بنابراین، قطعاً در پایان تاریخ جهان، دین اسلام در سراسر گیتی گسترش خواهد یافت و دارای بیشترین پیروان در جهان خواهد شد و عموم مردم جهان به اسلام ناب محمدی و اسلام راستین شیعی روی خواهند آورد. بی‌شک نوآوری بزرگ جهانی که اعتقاد و ایمان مردم سراسر جهان به اسلام و جهانی شدن اسلام است، در انقلاب مهدوی شکل خواهد گرفت.

پیروزی دین اسلام و نابودی همه ادیان

در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام همه ادیانی که تاریخ آنها با بعثت پیامبر اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله پایان یافته بود، نابود می‌شوند. یهودیت و مسیحیت و زرتشت به‌طور کامل جای خود را به اسلام خواهند داد. مسیحیان جهان با پیروی از حضرت عیسی بن مریم علیه السلام که یار قائم آل محمد علیه السلام است، اسلام را خواهند یافت. همه ادیان و مذاهب ساختگی و باطل و بت‌پرستی نیز از بین می‌روند و اثری از آنها نمی‌ماند. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله درباره عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام فرموده‌اند:

و یهلك فی زمانه الملل كلها الا الاسلام؛^{۷۶}

در زمان او همه ملت‌ها جز پیروان اسلام هلاک می‌شوند.

ابن بکیر گفته است امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره سخن خدای متعال ﴿وَلَهُ اسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾^{۷۷} فرمود:

أُنزِلت فی القائم علیه السلام إذا خرج بالیهود و النصارى و الصابئین و الزنادقة و أهل الردة و الکفار فی شرق الارض و غربها فعرض: فمن أسلم طوعاً أمره بالصلاة و الزکوة و ما یؤمن به المسلم و یحب لله علیه و من لم یسلم ضرب عنقه حتی لا یبقی فی المشارق و المغرب أحد إلا و حّد الله؛^{۷۸}

آیه درباره قائم علیه السلام نازل شده است، زمانی که بر یهود و نصاری و صابئان و زندیقان و بی‌دینان و مرتدان و کافران در شرق و غرب زمین قیام کند، پس اسلام را بر آنان عرضه نماید. هرکس با اراده اسلام آورد، او را به نماز و زکات و آنچه به هر مسلمان امر می‌شود و برای خدا بر او واجب است، امر نماید و هر کس اسلام نیاورد، گردنش را بزند تا در شرق و غرب جهان کسی نماند، جز این که به خدا ایمان آورد و خداپرست گردد.

در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام همه ادیانی که تاریخ آنها با بعثت پیامبر اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله پایان یافته بود، نابود می‌شوند. یهودیت و مسیحیت و زرتشت به‌طور کامل جای خود را به اسلام خواهند داد.

گویا این خبر امام بر این بکیر سنگین آمده که گفته است به امام عرض کردم:

جانم فدای شما باد! مردم جهان زیادند! امام نیز فرمودند: زمانی که خداوند چیزی را اراده نماید، زیاد را کم و کم را زیاد گرداند.

براساس این حدیث شریف نبوی، پیروان همه ادیان الهی گذشته و مکاتب ساختگی و بی‌اساس و همه بی‌دینان و کافران و مرتدان غربی و شرقی در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام یا اسلام می‌آورند و یا مجازات و نابود می‌گردند. بنابراین، انسان‌ها در همه قاره‌ها و کشورهای جهان از جمله اروپا و آمریکا دست از مسیحیت و یهودیت تحریف شده‌ای که با ظهور اسلام عمر آنها پایان رسیده بود، بخواهند داشت و مسلمان می‌شوند و یا آن‌که کبفر خواهند دید.

شیخ مفید از علی بن عیبه از پدرش نقل کرده است که درباره عصر ظهور روایت شده است:

لم یبق أهل دین حتی یظهوروا الاسلام و یعترفوا بالایمان؛^{۷۹} اهل هیچ دینی باقی نمانند تا این‌که اظهار اسلام کنند، آن را بپذیرند و بر ایمان به پیامبر اسلام اعتراف نمایند.

در این روایت نیز از نابودی اهل هر آیینی جز اسلام در عصر ظهور خبر داده شده است.

برقراری حکومت جهانی

در تاریخ زندگانی بشر هیچ‌گاه حکومت واحد جهانی برقرار نشده است. نوآوری بزرگ انقلاب مهدوی تشکیل حکومت جهانی است. دولت حضرت مهدی علیه السلام جهانی خواهد بود و رهبری و زمام‌داری و حکومت و نفوذ سیاسی آن حضرت نامحدود و فراگیر است.

براساس احادیث متعدد از معصومان علیهم السلام نفوذ سیاسی حضرت قائم علیه السلام سراسر دنیا را خواهد گرفت و وعده الهی در جهانی شدن اسلام با حکومت اسلامی جهانی مهدوی تحقق خواهد یافت.^{۸۰}

در آستانه ظهور، ندای آسمانی الهی و دعوت به پیروی از حضرت قائم علیه السلام را همه مردم جهان خواهند شنید. این صدای روح‌الامین جبرئیل که حضرت مهدی علیه السلام را معرفی می‌نماید،

برای هر انسانی به هر زبانی شنیدنی و مفهوم است^{۸۱} و به بیان امام باقر علیه السلام آن را هر کس در شرق و غرب جهان می‌شنود^{۸۲} و به گزارش امام صادق علیه السلام ثقلین (جن و انس) و خاقین (شرق و غرب)^{۸۳} و حتی دختران جوان در سرایده‌ها و اهل مشرق و مغرب^{۸۴} می‌شنوند و به نقل امام رضا علیه السلام از دور و نزدیک و جمیع اهل زمین می‌شنوند.^{۸۵} این صوت فراگیر جهانی در آغاز ظهور حضرت مهدی علیه السلام راه‌نمای تشکیل حکومت جهانی مهدوی خواهد بود.

پیامبر اعظم حضرت محمد صلی الله علیه و آله در معرفی امامان فرموده‌اند:

آخرهم القائم الذی یفتح الله تعالی ذکرة، علی یدیه مشارق الارض و مغاربها؛^{۸۶}

آخرین امام، حضرت قائم است که خدای متعال با دستان او شرق و غرب جهان را فتح خواهد نمود.

امام علی علیه السلام درباره حدود حکومت حضرت مهدی علیه السلام فرمودند:

یملک ما بین الخاقین؛^{۸۷} بین شرق و غرب را مالک می‌گردد.

امام باقر علیه السلام در تفسیر سخن خدا «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ»^{۸۸} بگو: حق آمد و باطل نابود شد» فرموده‌اند:

إذا قام القائم ذهب دولة الباطل؛^{۸۹} زمانی که قائم قیام کند دولت باطل نابود شود.

هم‌چنین امام باقر علیه السلام در تفسیر سخن خداوند:

«الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ»^{۹۰}

آنان که اگر در زمین به آنان فرمان‌روایی دهیم، نماز برپا می‌دارند و زکات می‌دهند و امر به معروف و نهی از منکر می‌نمایند و فرجام کارها در اختیار خداست.

فرمودند:

هذه الآية نزلت فی المهدي و أصحابه یملکهم الله مشارق الارض و مغاربها و یظهر بهم الدین حتی لا یرى أثر من الظلم و البدع؛^{۹۱}

این آیه درباره مهدی و اصحاب اوست. خداوند آنان را مالک شرق و غرب زمین می‌گرداند و با آنان دین را پیروز و حاکم می‌گرداند تا اثری از ظلم و بدعت‌ها دیده نشود.

امام باقر و صادق علیهما السلام درباره سخن خداوند:

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾^{۹۲}
البته در زبور پس از تورات نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد.

فرمودند:

القائم عليه السلام و أصحابه؛^{۹۳}

وارثان زمین قائم عليه السلام و اصحاب او خواهند بود.

امام باقر و صادق و سجاد علیهم السلام در تفسیر سخن خداوند:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾^{۹۴}
خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام دهند، وعده داده است که قطعاً آنان را در زمین جانشین خواهد ساخت.

فرموده‌اند:

منظور مهدی آل محمد علیهم السلام و یاران او هستند.^{۹۵}

محمد بن مسلم گفته است که شنیدم امام باقر علیه السلام درباره حکومت و دولت قائم عليه السلام فرمودند:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

یبلغ سلطانه المشرق والمغرب؛^{۹۶}
قدرت امام به مشرق و مغرب زمین می‌رسد.

ابوجارود و جابر بن یزید جعفی در این باره نقل کرده‌اند که امام باقر علیه السلام فرمودند:

يفتح الله له شرق الارض و غربها؛^{۹۷}
خداوند برای او شرق و غرب زمین را فتح می‌نماید.

ابوبصیر از امام صادق درباره حدود فتوحات قائم عليه السلام گزارش می‌کند:

ثم يظهريه الله عزوجل فيفتح الله على يده مشارق الارض و مغاربها؛^{۹۸}
خداوند او را ظاهر و غالب می‌گرداند، پس بر دستانش مشرق و مغرب زمین را فتح می‌نماید.

امام صادق عليه السلام در حدیث دیگر درباره نقش پرچم رسول خدا در انقلاب مهدوی فرموده‌اند:

امام باقر و صادق و سجاد علیهم السلام خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام دهند، وعده داده است که قطعاً آنان را در زمین جانشین خواهد ساخت.

ثم ينشر راية رسول الله إذا نشرها أضاء لها ما بين المشرق و المغرب؛^{۱۱۰}
 پرچم رسول خدا را برافراشته می‌کند. زمانی که آن را برافرازد، میان مشرق و مغرب را برای او روشن می‌نماید.

ابن دراج نقل کرده که شنیدم امام صادق علیه السلام در تفسیر سخن خداوند:

﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيْمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾^{۱۱۱}
 بگو روز پیروزی آنان که کفر ورزیده‌اند، نه ایمانشان برایشان سودمند است و نه به آنان مهلت داده می‌شود.

در معرفی یوم الفتح فرموده‌اند:

يوم تفتح الدنيا على القائم عليه السلام ولا يفتح أحداً تقرب بالايان ما لم يمكن ذلك قبل ذلك مؤمناً؛^{۱۱۲}
 روز فتح دنیا بر قائم عليه السلام است و کسی را تقرب او به ایمان ظاهری مادامی که پیش از آن مؤمن نبوده است، سودی نمی‌رساند.

امام رضا علیه السلام در حدیث معراج از پیامبر خدا صلى الله عليه وآله درباره حدود حاکمیت حضرت مهدی عليه السلام نقل کرده که خداوند فرمود:

لأملكته مشارق الارض و مغاربها؛^{۱۱۳}
 او را مالک مشرق و مغرب زمین می‌گردانم.

تشکیل نخستین حکومت جهانی توحیدی برپایه اسلام شیعی، نوآوری بزرگ انقلاب مهدوی است. حکومت و دولت حضرت مهدی عليه السلام نامحدود و فراگیر خواهد بود و یک حکومت بر سراسر جهان حاکم خواهد شد و دولت قائم عليه السلام سراسری و بین‌المللی و بی‌حد و مرز است.

حکومت جاودان

حضرت ولی عصر عليه السلام حکومتی جهانی تشکیل خواهند داد که نخستین و آخرین حکومت جهانی است. حکومت جهانی حضرت قائم عليه السلام و یارانش، پایدار و زوال‌ناپذیر است و تا روز قیامت ادامه خواهد داشت. همه حکومت‌هایی که در بخش‌هایی از زمین

استقرار یافته‌اند، موقت بوده‌اند و از بین رفته‌اند و خواهند رفت، ولی در پایان تاریخ حکومت جاودان و بی‌پایان اسلامی برقرار خواهد شد که هرگز نابود نمی‌شود. عمر آن حکومت تا پایان عمر دنیاست.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله در خطبه غدیر در وصف حضرت مهدی عليه السلام فرموده‌اند:

ألا إن خاتم الائمة منا القائم المهدي... ألا إنه الباقي حجة و لا حجة بعده؛^{۱۱۴}
 آگاه باشید خاتم امامان، مهدی قائم از ماست... آگاه باشید که مهدی حجت باقی و پایدار است و هیچ حجتی پس از او نیست.

پیامبر در این خطبه حضرت قائم عليه السلام را آخرین امام برای بشر و حجت باقی و جاودان که حجتی دیگر در پی او نیست، معرفی نموده‌اند.

پیامبر اعظم صلى الله عليه وآله در حدیث قدسی معراج از قول خدای متعال دولت پایدار آخرین وصی پیامبر خدا، حضرت مهدی عليه السلام را چنین معرفی نموده‌اند:

لأديمن ملكه و لأدولن الايام بين أوليائي إلی يوم القيامة؛^{۱۱۵}
 مُلک و قدرت و حکومت مهدی را ادامه می‌دهم و حکومت را در روزهای باقی از جهان بین اولیای خودم تا روز قیامت به گردش در خواهیم آورد.

ابوصادق از امام باقر عليه السلام در معرفی آخرین دولت جهانی چنین می‌گوید:

دولتنا آخر الدول ولن يبقى أهل بيت لهم دولة إلا ملكوا قبلنا لتلا يقولوا إذا رأوا سیرتنا: إذا ملكنا سرنا مثل سیرة هولاء و هو قول الله عزوجل: ﴿وَالْمَعْقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾؛^{۱۱۶}
 دولت ما آخرین دولت‌هاست و هیچ خاندانی نمی‌ماند، جز این که پیش از ما به حکومت برسند؛ چون زمانی که سیره ما را دیدند ادعا نکنند و نگویند: زمانی که ما بر حکومت برسیم، مثل سیره اهل بیت پیامبر رفتار خواهیم کرد، و آن آخرین دولت، همان سخن خداست که عاقبت

و پایان نیک از آن پارسایان است.

در این حدیث شریف ضمن تبیین نکته مهمی از فلسفه غیبت، به صراحت دولت جهانی مهدوی را پایان بخش دولت‌ها می‌شمارد.

حسن بن هارون گفته است در محضر امام صادق علیه السلام نشسته بودم که معلی بن خنیس پرسید: آیا سیره قائم علیه السلام خلاف سیره امام علی علیه السلام است؟ امام فرمود: آری! علت تفاوت سیره علوی و مهدوی این است که سیره علی علیه السلام با منت و دست برداشتن و آزاد کردن همراه بود؛ زیرا می‌دانست دیگران پس از او بر شیعه او غلبه خواهند یافت و در ادامه فرمود:

و أن القائم إذا قام سار فيهم بالسيف والسبى و ذلك أنه يعلم أن شيعة لم يظهر عليهم من بعده أبداً؛^{۱۰۶}

و زمانی که قائم قیام کند، با شمشیر و اسیر نمودن با دشمنان برخورد خواهد نمود؛ زیرا می‌داند که شیعه او هرگز پس از او مغلوب نخواهند شد و هیچ کس بر آنان پیروز نمی‌گردد.

به حکم احادیث پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در پایان دولت‌های جهان، دولت جهانی حضرت مهدی علیه السلام تشکیل می‌گردد که آخرین دولت و حکومت پایانی تاریخ در دنیاست. حکومت قائم علیه السلام پایان حکومت‌هاست که تا قیامت برپاست و حکومتی پس از آن نخواهد بود و هیچ‌گاه نابود نمی‌شود. حکومت جهانی شیعه اهل بیت با دولت قائم علیه السلام پدید می‌آید و استوار و پایدار خواهد ماند.

نابودی کفر و شرک

کافر و مشرک از آغاز تاریخ ادیان الهی بر روی کره زمین پیدا شده‌اند و همواره کفر و شرک در جریان باطل در برابر جریان حق قرار داشته است. نابودی کفر و شرک و کفار و مشرکان در جهان نوآوری الهی دیگر در انقلاب مهدوی است. در عصر ظهور کفر و شرک از زمین زدوده خواهد شد و کافران و مشرکان هلاک می‌گردند. تحقق این حقیقت در احادیث پیامبر و امامان پیش‌بینی شده است. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در خطبه غدیر در موضوع شرک‌ستیزی حضرت قائم علیه السلام فرموده‌اند:

ألا إنه قاتل كل قبيلة من أهل الشرك؛^{۱۰۷}

آگاه باشید مهدی علیه السلام نابودکننده تمام قبیله‌های اهل شرک است.

بنابر گزارش ابن عباس از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله حضرت مهدی علیه السلام ظهور می‌کند «و یمحق الکافرین»^{۱۰۸} کافران را محو و نابود می‌کند. «امام علی علیه السلام در دست‌آوردهای انقلاب مهدوی فرموده‌اند:

و یهلك الکافر؛^{۱۰۹}

نابودی کفر و شرک و کفار و مشرکان در جهان نوآوری الهی دیگر در انقلاب مهدوی است. در عصر ظهور کفر و شرک از زمین زدوده خواهد شد و کافران و مشرکان هلاک می‌گردند.

کافر را هلاک و نابود می‌نماید.

سلام بن مستنیر از امام باقر علیه السلام در تفسیر سخن خدای متعال **«اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَخِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»**؛ ^{۱۱۰} «بدانید که خدا زمین را پس از مرگش زنده می‌کند.» فرمودند:

يحيها الله عزوجل بالقائم عليه السلام بعد موتها يموت كافر أهلها والكافر ميت؛ ^{۱۱۱}

خداوند به وسیله قائم علیه السلام زمین را پس از مرگش زنده می‌کند، کافر مرده است و زمین با وجود کافر مرده است و با نابودی کافر اهل زمین زنده می‌شود.

زراره از امام صادق علیه السلام درباره شرک زدایی در انقلاب مهدوی نقل کرده است که دین محمد صلی الله علیه و آله به همه جا می‌رسد حتی «لا یکون شرک علی ظهر الارض»؛ ^{۱۱۲} تا شرک بر روی زمین نباشد و زدوده گردد.

معاویه ذهنی از امام صادق علیه السلام در تفسیر سخن خدا **«يَعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ»**؛ ^{۱۱۳} «گناه کاران از سیمایشان شناخته می‌شوند، پس موهای جلوی سر و پاهایشان گرفته می‌شود.» نقل می‌کند:

لوقام قائمنا أعطاه الله السیاء فیأمر بالكافر فیؤخذ بنواصیهم و أقدامهم ثم یخبط بالسيف خطباً؛ ^{۱۱۴}

اگر قائم ما قیام کند، خداوند به او سیما عطا می‌فرماید (کافران با سیمایشان شناخته می‌شوند)، پس درباره کافر فرمان دهد. سپس موهای جلوی سر و پاهایشان را بگیرند و با شمشیر کتک شدیدی به آنان برنند تا بمیرند.

ابوبصیر گفته است که امام صادق علیه السلام در نابودی کافر و مشرک در عصر ظهور فرموده‌اند:

فإذا خرج القائم لم یبق كافر بالله العظيم ولا مشرک بالامام إلا کره خروجه حتی لوکان کافراً و مشرک فی بطن صخره لقاتل؛ یا مؤمن فی بطنی کافر فاکسرنی و اقلته؛ ^{۱۱۵}

زمانی که قائم علیه السلام قیام کند، هیچ کافر به خدای بزرگ و مشرکی نمی‌ماند، جز این که خسروج امام را خوش نمی‌دارد تا این که اگر کافر و مشرکی در دل صخره‌ای باشد، می‌گوید: ای مؤمن! در دل من کفاری است، مرا

بشکن و او را بکش!

ابن بکیر گفته است که امام موسی بن جعفر علیه السلام فرموده‌اند: زمان ظهور حضرت مهدی علیه السلام اسلام بر کافران شرق و غرب جهان عرضه می‌گردد؛ اگر اسلام نیاوردند گردن آنان زده شده و نابود می‌شوند. ^{۱۱۶}

امام رضا علیه السلام ظهور حضرت قائم علیه السلام را رحمت برای مؤمنان و عذاب برای کافران شمرده‌اند. ^{۱۱۷} عبدالعظیم حسنی نیز از امام جواد علیه السلام نقل کرده که درباره کفرزدایی در انقلاب مهدوی فرموده‌اند:

لكن القائم الذی يطهر الله عزوجل به الارض من اهل الكفر و الجحود؛ ^{۱۱۸}

قائم علیه السلام رهبری است که خدای عزوجل به وسیله او زمین را از کفر و انکار پاک می‌گرداند.

بنابر گزارش احادیث معصومان علیهم السلام در سرانجام تاریخ در عصر ظهور قائم علیه السلام شرک و کفر از روی زمین زدوده شده و هیچ مشرک و کافری زنده نخواهد ماند و تمام کفار و مشرکان نابود می‌گردند و ریشه کفر و شرک از بین می‌رود.

نابودی بت پرستی

علاوه بر کفر و شرک که در عصر ظهور نابود می‌گردد تمام انواع بت پرستی نیز از بین می‌رود و اثری از بت پرستی‌ها نخواهد ماند و این نوآوری در انقلاب مهدوی با رهبری حضرت قائم علیه السلام روی خواهد داد. لات و عزی بت‌های بزرگ عرب را حضرت مهدی علیه السلام می‌سوزاند. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در این باره فرمود:

فیخرج اللات و العزی طریقین فیحرقهما؛ ^{۱۱۹}

مهدی علیه السلام لات و عزی را تر و تازه بیرون آورده و آتش می‌زند.

محمد بن مسلم ثقفی گفته است که شنیدم امام باقر علیه السلام در زمینه سرنوشت بت پرستی در عصر ظهور فرموده‌اند:

فلا یبقی فی الارض معبود دون الله من صنم او وثن و غیره إلا وقعت فیہ نار فاحترق؛ ^{۱۲۰}

پس هیچ معبودی غیر از خدا از انواع بت‌ها نخواهد بود،

جز این که آتشی در آن افتد و بسوزد.

ابوبصیر نیز از امام صادق علیه السلام گزارش کرده است:

لا تبقى في الارض بقعة عبد فيها غير الله عز وجل إلا عبد الله فيها؛^{۱۱۱}
در زمین بقعه‌ای نماند که در آن غیر خدا عبادت شود، جز این که تبدیل به
جای گاهی شود که خداوند در آن عبادت گردد.

بقیة الله؛ حجت و امامت جهانی الهی

حضرت مهدی علیه السلام بقیة الله و آخرین امام و حجت جهانی پروردگار متعال است. نمایندگان خدا و انبیا و اوصیای الهی برخی حجت بر یک منطقه و راهنمای قوم و ملتی خاص بوده‌اند، اما پیامبر اسلام و اوصیای ایشان، همه حجت‌های جهانی و بین‌المللی‌اند. حضرت قائم علیه السلام آخرین امام معصوم و آخرین وصی پیامبر و ذخیره انبیای الهی است که بقیة الله و حجت جهانی است.

جابر بن عبدالله انصاری، صحابی مشهور و موثق پیامبر، برای تبریک میلاد امام حسن علیه السلام خدمت حضرت فاطمه علیها السلام رسید و صحیفه‌ای را نزد آن حضرت دید. وی شناس‌نامه ائمه را در این صحیفه الهی فاطمی مشاهده نمود و آن‌گاه به گزارش آن پرداخت. در آن صحیفه درباره حضرت مهدی علیه السلام آمده است:

ابوالقاسم محمد بن الحسن، هو حجة الله تعالى على خلقه القائم؛^{۱۱۲}

ابوالقاسم محمد فرزند حسن، او حجت قائم خدای متعال بر خلق اوست.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در خطبه غدیر نیز حضرت مهدی علیه السلام را حجت باقی و پایدار و حجت جهانی که پس از او حجتی نیست نامیده‌اند.^{۱۱۳} روش‌گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
امام علی علیه السلام از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده که درباره ندای الهی در آستانه ظهور فرموده‌اند:

و مناد بنادی: هذا المهدي خليفة الله فاتبعوه؛^{۱۱۴}

منادی فریاد می‌زند: این مهدی جانشین خداست، پس از او پیروی کنید.

محمد بن مسلم گفته است که شنیدم امام باقر علیه السلام درباره جای گاه ظهور و نخستین سخنان حضرت مهدی علیه السلام فرمودند:

إذا خرج أسند ظهره إلى الكعبة... و أول ما ينطق به هذه الآية: ﴿بقية الله خير لكم إن

كنتم مؤمنين﴾. ثم يقول: أنا بقية الله في أرضه؛^{۱۱۵}

زمانی که قیام کند به کعبه تکیه داده و نخستین سخنی که می‌گوید این آیه است:

«بقیة الله برای شما بهتر است اگر مؤمن باشید.» سپس می‌فرماید: من بقیة الله در

زمینم!

حضرت مهدی علیه السلام
بقیة الله و آخرین
امام و حجت جهانی
پروردگار متعال است.
نمایندگان خدا و انبیا
و اوصیای الهی برخی
حجت بر یک منطقه
و راهنمای قوم و
ملتی خاص بوده‌اند،
اما پیامبر اسلام و
اوصیای ایشان، همه
حجت‌های جهانی و
بین‌المللی‌اند.

امام صادق علیه السلام در گفتگو با مفضل بن عمر، حضرت مهدی علیه السلام را حجة الله نامیده^{۱۲۶} و به عمران بن داهر فرموده‌اند به حضرت مهدی علیه السلام باید چنین سلام کرد:

السلام عليك يا بقية الله ثم قرأ بقية الله خير لكم؛^{۱۲۷}
سلام بر تو ای بقية الله! سپس آیه بقية الله برای شما بهتر است را قرائت نمود.

امام رضا علیه السلام درباره ندای آسمانی در آغاز ظهور فرموده‌اند:

ينادي مناد من السماء بسمعه جميع اهل الارض بالدعاء إليه
يقول: ألا إن حجة الله قد ظهر عند بيت الله فاتبعوه فإن الحق
معه وفيه؛^{۱۲۸}

منادی از آسمان فریادی می‌زند که همه زمینیان صدای او را می‌شنوند. او می‌گوید: آگاه باشید حجة الله در نزد بیت الله ظهور کرد، پس از او پیروی کنید، همانا حق با او و در اوست.

به نقل امام رضا علیه السلام در گزارش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از گفتار خداوند در معراج، حضرت مهدی علیه السلام آخرین وصی، آخرین خلیفه، آخرین ولی و برگزیده خداوند و آخرین حجت الهی بر مردم جهان است که برای پیروزی و حاکمیت دین و اعلاهی کلمة الله و پاک نمودن زمین از دشمنان خدا خواهد آمد.^{۱۲۹}

بنابر احادیث معصومان علیهم السلام حضرت مهدی علیه السلام بقية الله و امام و حجت جهانی است که هم‌زمان با ندای آسمانی و سخنان خود از مسجدالحرام به جهانیان معرفی می‌گردد و تنها حجت الهی است که توفیق نهایی و کامل دارد و توحید را بر سراسر جهان حاکم می‌نماید.

نابودی ظلم در جهان

ظلم در تاریخ زندگانی بشر از حضرت آدم علیه السلام تا امروز وجود داشته و هیچ‌گاه از بین نرفته است. از دست‌آوردهای بزرگ انقلاب مهدوی، نوآوری حضرت مهدی علیه السلام در نابودی کامل ظلم در سراسر زمین و در همه کشورها و شهرهای جهان است. از آرمان‌های بزرگ انبیای الهی و اوصیای آنان و مجموعه بشریت در زندگانی اجتماعی سیاسی از بین بردن ظلم و نابودی ستم بوده

است این هدف مقدس در انقلاب شکوهمند مهدوی در حد نهایی و کامل تحقق خواهد یافت. هیچ یک از پیامبران و اوصیای آنان حتی پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام توفیق نیافتند ظلم را در مقیاس جهانی از بین ببرند. تنها در عصر ظهور مهدی علیه السلام این نوآوری در نابودی ستم در سراسر جهان روی خواهد داد.

امام علی علیه السلام فرموده‌اند:

در هنگام قیام حضرت مهدی علیه السلام خداوند زمین را از ستم‌گران پاک می‌کند.^{۱۳۰}

جابر بن یزید جعفی از امام باقر علیه السلام درباره ظلم‌ستیزی حضرت مهدی علیه السلام چنین می‌گوید:

فيبعث المهدي جنوده إلى الآفاق ويميت الجور وأهله؛^{۱۳۱}
مهدی علیه السلام سپاهیانش را به سراسر جهان می‌فرستد و ستم و اهل ستم را نابود می‌کند و می‌میراند.

ابوچارود از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که درباره سرانجام ظلم‌ستیزی حضرت مهدی علیه السلام و یارانش فرموده‌اند:

يميت الله به و أصحابه البدع و الباطل كما أمات السفهة
الحق حتى لا يری أثر من الظلم؛^{۱۳۲}
خداوند همان‌طور که سفیهان حق را نابود کرده بودند، با مهدی و اصحابش بدعت‌ها و باطل را می‌میراند و نابود می‌کند تا این‌که اثری از ظلم مشاهده نشود.

مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام درباره دست‌آورد انقلاب مهدوی چنین می‌گوید:

و يطهر الارض من كل جور و ظلم؛^{۱۳۳}
زمین را از هرگونه ظلم و ستمی پاک می‌گرداند.

به گزارش شیخ مفید علی بن عقبه از پدرش روایت کرده است:

إذا قام القائم حکم بالعدل و ارتفع فی ایامه الجور؛^{۱۳۴}
زمانی که قائم علیه السلام قیام نماید، به عدالت حکم کند و در دوران او ستم برداشته شود.

امام رضا علیه السلام ظهور حضرت مهدی علیه السلام را عامل لعنت و هلاکت و نابودی ستم‌گران شمرده‌اند.^{۱۳۵} حسین بن خالد نیز از

امام رضا علیه السلام دست آوردهای قیام قائم علیه السلام نقل می کند:

یظهر الله به الارض من کل جور و یقدسها من کل ظلم؛^{۱۳۶}
خداوند با او زمین را از هرگونه جور و ظلمی پاک نماید و مقدس گرداند.

بنابر گزارش صریح و روشن احادیث معصومان علیهم السلام با ظهور حضرت مهدی علیه السلام زمین از ظلم پاک می شود و ستم نابود می گردد و هیچ اثری از ظلم مشاهده نخواهد شد و با مرگ ظلم در سراسر زمین، نوآوری شگفت انگیز بزرگی روی خواهد داد.

برقراری عدل جهانی

همه پیامبران الهی برای برقراری قسط و عدالت اجتماعی برانگیخته شده اند،^{۱۳۷} ولی در هیچ زمانی این هدف مقدس در سطح جهانی تحقق نیافته است و تنها در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام عدالت در سراسر گیتی برقرار خواهد شد. برپایی عدالت کامل در سراسر جهان، بزرگترین نوآوری در انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام است. مشهورترین امتیاز انقلاب جهانی مهدوی برقراری عدل جهانی است. پُر شدن سراسر زمین و سرشار و انباشته شدن جهان از عدالت، نوآوری بارزی است که در عصر ظهور تحقق خواهد یافت. این حقیقت بارها در سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام یادآوری گردیده است. جمله زیبای «یملأ الارض قسطاً و عدلاً» که خبر از حاکمیت قسط و عدل بر سراسر جهان می دهد و نابودی کامل ظلم و برقراری عدالت در حکومت و دولت جهانی حضرت مهدی علیه السلام را آشکار می نماید، بارها از جانب معصومان علیهم السلام در وصف حضرت قائم علیه السلام به کار رفته است که آن را متواتر می توان دانست. این تعبیر ارزشی و پرمحتوا بارها از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم^{۱۳۸} و امام علی علیه السلام^{۱۳۹} و امام حسین علیه السلام^{۱۴۰} و فاطمه زهرا علیها السلام^{۱۴۱} و امام باقر علیه السلام^{۱۴۲} و امام صادق علیه السلام^{۱۴۳} و امام موسی بن جعفر علیه السلام^{۱۴۴} و امام رضا علیه السلام^{۱۴۵} و امام جواد علیه السلام^{۱۴۶} و امام هادی علیه السلام^{۱۴۷} و امام حسن عسکری علیه السلام^{۱۴۸} نقل شده است.

امام باقر علیه السلام فرموده اند:

إذا قام قائم اهل البیت قسّم بالسویة و عدل فی الرعیة؛^{۱۴۹}

زمانی که قائم اهل بیت قیام کند، ثروت را مساوی تقسیم نماید و در رعیت عدالت را برپا کند.

فضیل از امام صادق علیه السلام نقل کرده که درباره عدل گستری حضرت مهدی علیه السلام

فرمودند:

اما والله لیدخلن علیهم عدله أما والله لیدخلن علیهم عدله جوف بیتهم کما یدخل الحزّ و القرّ؛^{۱۵۰}

به خدا سوگند مهدی علیه السلام عدل خود را در دل خانه هایشان وارد می نماید، همان طور که گرما و سرما وارد می شود.

تنها در عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام عدالت در سراسر گیتی برقرار خواهد شد. برپایی عدالت کامل در سراسر جهان، بزرگترین نوآوری در انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام است.

هشام بن سالم از امام صادق علیه السلام درباره عدالت برتر و نهایی حضرت مهدی علیه السلام چنین می گوید:

ظهور حضرت مهدی فرا نمی رسد، مگر هر صنف و قشری از مردم به حکومت برسند و امتحان بدهند تا در عصر ظهور کسی ادعا نکنند که اگر به حکومت می رسیدیم، عدالت را برقرار می کردیم. سرانجام حضرت قائم علیه السلام به حق و عدل قیام می کند.^{۱۵۱}

به بیان امام صادق و امام موسی بن جعفر علیهما السلام، حضرت مهدی علیه السلام زمین را با عدالت پس از جور زنده می گرداند.^{۱۵۲} امام رضا علیه السلام درباره عدالت طلبی حضرت مهدی علیه السلام فرموده اند:

وضع میزان العدل بين الناس فلا يظلم أحدٌ أحدًا؛^{۱۵۳}
میزان عدالت را بین مردم می نهد، پس کسی به کسی ستم نمی کند.

بنابر احادیث متواتر معنوی بلکه لفظی، قائم آل محمد علیهم السلام عدل جهانی را برقرار می نماید و آرمان همه انبیا و اوصیای الهی را تحقق می بخشد و با نوآوری در زنده کردن زمین با عدل و قسط و پیروزی نهایی عدالت و ایمان، مردم سراسر جهان را به رستگاری و سعادت می رساند.

نابودی شیطان

شیطان زمانی که از درگاه الهی رانده شد، تلاش در راه گمراهی بشر را آغاز کرد و این تلاش پیوسته ادامه دارد تا قائم آل محمد علیه السلام ظهور کند. هیچ کس نتوانسته است شیطان را نابود کند و به دست حضرت مهدی علیه السلام نوآوری بزرگ، مرگ و نابودی شیطان، رخ خواهد داد.

امام هادی علیه السلام در تبیین معنای «شیطان رجیم» فرموده اند:

معنى الرجيم أنه مرجومٌ باللعن، مطرودٌ من مواضع الخير، لا يذكره مؤمنٌ إلا لعنه و أن في علم الله السابق أنه إذا أخرج القائم لا يبقى مؤمنٌ في زمانه إلا رجمه بالحجارة، كما كان قبل ذلك مرجوماً باللعن؛^{۱۵۴}

معنای رجیم این است که شیطان رانده شده و رجم

شده با لعنت و طرد شده از جای گاه های خیر است. هیچ مؤمنی او را به یاد نیاورد، جز این که او را لعن کند و در علم الهی است زمانی که قائم علیه السلام قیام کند. هیچ مؤمنی در زمان او نمی ماند، جز این که شیطان را با سنگ رجم کند، همان طور که پیش از آن با لعن رجم شده بود.

بنابر این حدیث، مؤمنان در عصر ظهور علاوه بر لعنت شیطان او را با سنگ رجم می کنند و سرانجام این نوآوری در رجم شیطان، مرگ و نابودی شیطان خواهد بود.

جابر بن یزید جعفی گفته است که امام باقر علیه السلام در تفسیر سخن خدا ﴿و اللیل اذا یغشی﴾؛^{۱۵۵} «سوگند به شب زمانی که بیوشاند.» فرمود:

دولة إبليس إلى يوم القيامة و هو يوم قيام القائم علیه السلام؛
منظور دولت ابلیس است تا روز قیامت و روز قیامت روز قیام قائم علیه السلام است.

و در تفسیر ﴿و النهار اذا تجلی﴾؛^{۱۵۶} «سوگند به روز زمانی که جلوه نماید.» فرمود:

هو القائم اذا قام؛^{۱۵۷}

او حضرت قائم علیه السلام است، زمانی که قیام نماید.

بنابر این حدیث، شب تاریک قدرت و سلطه ابلیس با ظهور حضرت مهدی علیه السلام پایان می یابد و قیام قائم علیه السلام روز قیامت برای ابلیس است.

وهب بن جمیع گفته است از امام صادق علیه السلام درباره سخن ابلیس پرسیدم که گفت:

﴿رَبِّ فَانظُرْنِي إِلَى يَوْمِ يَبْعَثُونَ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾^{۱۵۸}

پروردگارا، پس مرا تا روزی که برانگیخته می شوند مهلت ده! گفت: پس تو از مهلت داده شدگانی تا روز وقت معین.

امام پاسخ داد: گمان نکن که منظور روز برانگیخته شدن مردم در روز قیامت است؛

و لكن الله عزوجل أنظره إلى يوم يبعث الله عزوجل قائمنا فإذا

بعث الله عزوجل قائمنا فيأخذ بناصيته و يضرب عنقه فذلک يوم الوقت المعلوم؛^{۱۵۹} خداوند تا روزی که قائم ما را برانگیزد به شیطان مهلت داد، پس زمانی که خداوند قائم ما را برانگیزد، موی جلوی سر او را می‌گیرد و گردنش را می‌زند، آن روز وقت معلوم است.

اسحاق بن عمار نیز همین پرسش را از امام سجاد علیه السلام پرسیده است و امام زین العابدین علیه السلام فرموده‌اند:

الوقت المعلوم يوم قيام القائم فاذا بعثه الله كان في المسجد الكوفة و جاء ابليس حتى يجشو على ركبته فيقول: يا ويلاه من هذا اليوم، فيأخذ بناصيته فيضرب عنقه فذلک يوم الوقت المعلوم منتهى اجله؛^{۱۶۰} وقت معلوم، روز قیام قائم علیه السلام است، پس زمانی که خداوند قائم را برانگیزد، ابلیس در مسجد کوفه آید، بر دو زانو بنشیند و گوید: وای از این روز! پس قائم علیه السلام موی جلوی سر او را بگیرد و گردنش را بزند پس آن روز، روز وقت معلوم نهایت اجل ابلیس است.

بنابر احادیث معصومان علیهم السلام در عصر ظهور، مردم علاوه بر لعنت شیطان به او سنگ می‌زنند و «وقت معلوم» و پایان مهلت شیطان، عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام است. در آن زمان «شیطان کشی» که نوآوری بزرگ در انقلاب مهدوی است، روی می‌دهد و شیطان و ابلیس به دست مبارک حضرت مهدی علیه السلام کیفر می‌بیند و گردنش زده می‌شود و جهان از شر او نجات می‌یابد و مردم آزاد می‌گردند. شیطان مظهر نافرمانی پروردگار و فرمان‌دهی فساد، جنایت، غارت، خیانت، دزدی، زنا، ربا، شراب‌خواری، آدم‌کشی، فریب‌کاری، زشتی‌ها و منکرات است و نابودی شیطان از منتفی شدن مظاهر و گفتار و رفتار شیطانی در عصر ظهور خبر می‌دهد. با نابودی شیطان و رجم مظاهر شیطانی، ارزش‌های الهی و انسانی استقرار همه‌جانبه و کامل خواهد یافت.

امنیت جهانی

انسان‌ها همیشه از ناامنی وحشت داشته‌اند و ناامنی همواره مردم را نگران می‌کند و آزار می‌دهد. آرامش، امنیت و آسایش محبوب همه مردم جهان است. برقراری امنیت برای بندگان خدا در جهت انجام وظایف الهی خویش و رسیدن به رشد و کمال و سعادت از اهداف انبیا و اوصیای آنان به شمار می‌رود، اما هیچ‌گاه امنیت در سطح و مقیاس جهانی تحقق نیافته است. برقراری امنیت جهانی پایدار در سراسر کره زمین از دست‌آوردهای مقدس انقلاب جهانی مهدوی و نوآوری برجسته و شگفت‌انگیزی است که به دست حضرت مهدی علیه السلام شکل خواهد گرفت.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره حدود جغرافیایی امنیت مهدوی فرموده‌اند:

يسقط في المغرب و المشرق الأمن من كرامة الحجة بن الحسن علیه السلام حتى يترع الأسد

برقراری امنیت جهانی پایدار در سراسر کره زمین از دست‌آوردهای مقدس انقلاب جهانی مهدوی و نوآوری برجسته و شگفت‌انگیزی است که به دست حضرت مهدی علیه السلام شکل خواهد گرفت.

مع الغنم و النمر مع البقر و الذئب و الغنم و تلعب الصبيان مع الحيات؛^{۱۶۱}

امنیت از کرامت حجت بن الحسن علیه السلام در مغرب و مشرق گسترش می‌یابد، به گونه‌ای که شیر با گوسفند و پلنگ با گاو و گرگ و گوسفند با هم می‌گردند و می‌چرخند و بچه‌ها با مارها بازی می‌کنند.

امام علی علیه السلام درباره برقراری امنیت میان درندگان در عصر ظهور فرموده‌اند:

تصطليح في ملكة السباع؛^{۱۶۲}

در حکومت مهدی درندگان با هم آشتی و سازش می‌نمایند.

درباره امنیت جهانی در عصر ظهور نیز ایشان فرموده‌اند:

لو قد قام قائمنا لانزلت السماء قطرها و اصطليحت السباع و البهائم، حتى تُسمى المرثة بين العراق و الشام و لا يهيجها سبع و لا تخافه؛^{۱۶۳}

اگر قائم ما قیام کند، آسمان بارانش را فرو فرستد و درندگان و چهارپایان سازش و آشتی کنند و در آرامش با هم زندگی نمایند تا این‌که زن در شب بین عراق و شام سیر کند و درنده‌ای او را به هیجان نیاورد و نترساند.

ابن عباس صحابی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله درباره عصر ظهور قائم علیه السلام گفته است:

لا يبقى صاحب ملة إلا صار إلى الاسلام حتى تأمن الشاة من الذئب و البقر من الاسد و الانسان من الحية و... و ذلك عند قيام القائم؛^{۱۶۴}

هیچ صاحب ملتی نمی‌ماند، جز این‌که اسلام آورد و مسلمان گردد تا گوسفند از گرگ و گاو از شیر و انسان از مار در هنگام قیام قائم است.

قتاده گفته است:

المهدى خير الناس... يطفىء الله به الفتنة العمياء و يأمن الارض حتى ان المرثة لتجع في خمس نسوة و ما معهن رجل

لا تتقى شيئاً؛^{۱۶۵}

مهدی بهترین مردم است... خداوند با او فتنه کور را خاموش کند و زمین را امن گرداند تا این‌که زنی همراه پنج زن حج کند و با آنان مردی نباشد، از چیزی پروا نکنند و نترسند.

امام باقر علیه السلام درباره کیفیت دست‌آوردهای امنیتی انقلاب مهدوی فرموده‌اند:

يقاتلون و الله حتى يوحد الله و لا يشرك به شيء و حتى يخرج العجوز الضعيفة من المشرق تريد المغرب لاینهاها أحداً أو لا يوذها أحدا؛^{۱۶۶}

به خدا سوگند! می‌جنگند تا توحید برقرار و هیچ کس شرک نرزد و تا این‌که پیرزن ضعیفی بتواند از مشرق از خانه خارج شود و اراده مغرب کند و احدی او را باز ندارد و نهی نکند، یا احدی او را آزار ندهد.

علی بن عقبه صحابی امام صادق علیه السلام از پدرش از امام معصوم درباره امنیت‌گستری حضرت مهدی علیه السلام چنین گزارش می‌کند:

أمنت به السبل؛^{۱۶۷}

راه‌ها با قیام قائم علیه السلام امنیت یابد.

امام سجاد علیه السلام و به نقل ابوبصیر و عبدالله بن سنان امام صادق علیه السلام در تفسیر سخن خدا ﴿وَلْيَبْدَنَّ لَهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا﴾^{۱۶۸} «قطعاً ترس آنان را به امنیت تبدیل خواهد نمود.» فرموده‌اند: آیه درباره قائم و اصحابش نازل شده و منظور ظهور قائم علیه السلام است.

امام صادق علیه السلام به کسی که از دست‌آوردهای ظهور بی‌خبر بود و در آرزوی ظهور نبود، درباره برقراری امنیت در راه‌ها در عصر ظهور فرمودند:

سبحان الله أما تحب أن يظهر العدل و يا من السبل و ينصف المظلوم؟^{۱۶۹}

منزه و پاک است خداوند! دوست نداری که عدل آشکار شود و راه‌ها امن گردد و انتقام مظلوم گرفته شود؟

ابوبکر حضرمی نقل کرده که امام صادق علیه السلام در تفسیر کلام خدا ﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾^{۱۷۰} «هر که وارد آن شود در امان

است.» فرموده‌اند:

فمن بایعه و دخل معه و مسح علی یده و دخل فی عقد أصحابه کان آمناً؛^{۱۳۱}
هر کس با قائم علیه السلام بیعت نماید و با او وارد شود و بر دست او مسح کند و در
اصحاب او درآید، در امنیت خواهد بود.

در عصر ظهور و در ولایت حضرت مهدی علیه السلام امنیت، آرامش و آسایش همه‌جانبه
برقراری گردد و سازگاری انسان، حیوان و طبیعت در سطح عالی روی خواهد داد و
درندگان و حیوانات با هم در کمال آرامش زندگی می‌نمایند. در میان انسان‌ها نیز در
سراسر جهان امنیت حاکم خواهد شد، در راه‌ها و کشورهای و شهرهای جهان امنیت حقیقی
استقرار می‌یابد و در پرتو آن، همه مردم حتی پیرزنان بی‌ترس و نگرانی از آزار دیگران از
شرق به غرب عالم سفر می‌کنند. این امنیت الهی میان موجودات جهان در سراسر زمین،
دست‌آورد بزرگ انقلاب مهدوی و نوآوری شگفت‌انگیز قائم آل محمد علیهم السلام است.

عمران تمام زمین

سراسر جهان در عصر ظهور آباد خواهد شد و همه خرابی‌ها از بین می‌رود و همه جا
آباد می‌گردد. عمران تمام زمین در حدی که هیچ نقطه خراب و آباد نشده‌ای باقی نماند،
از دست‌آوردهای قیام و انقلاب مهدی است.
محمد بن مسلم ثقفی از امام باقر علیه السلام این نوآوری انقلاب مهدوی را چنین گزارش
کرده است:

فلا یبقی فی الارض خراب إلا قد عمر؛^{۱۳۲}

در زمین هیچ ویرانی و خرابی نماند، جز این که قطعاً آباد گردد.

این حدیث با تأکید، خبر از عمران و آبادی همه خرابی‌ها و ویرانی‌های زمین در عصر
ظهور می‌دهد. روشن است عمران و آبادی خرابی‌ها به یک شهر، کشور و قاره اختصاص
ندارد، بلکه سراسری و همه‌جایی خواهد بود و این نوآوری بزرگ با رهبری حضرت
مهدی علیه السلام پدید می‌آید.

توزیع برابر ثروت جهانی

همانند عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام هیچ‌گاه همه اموال و ثروت دنیا در اختیار
امامان معصوم علیهم السلام برای تقسیم نبوده است. در اختیار گرفتن ثروت جهانی و تقسیم
مساوی ثروت میان مردم جهان از دست‌آوردهای بزرگ انقلاب مهدوی به شمار می‌رود
و همین برقراری مساوات کامل میان انسان‌ها در امر ثروت از نوآوری‌های حضرت
قائم علیه السلام است.

ابوسعید خدری از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده است:

یحیی المال حتی لا یعمده عدلاً یملأ الارض عدلاً؛^{۱۳۳}

فلا یبقی فی الارض
خراب إلا قد عمر

این حدیث با تأکید، خبر
از عمران و آبادی همه
خرابی‌ها و ویرانی‌های
زمین در عصر ظهور
می‌دهد. روشن است
عمران و آبادی
خرابی‌ها به یک شهر،
کشور و قاره اختصاص
ندارد، بلکه سراسری و
همه‌جایی خواهد بود

مال و ثروت را می‌ریزد و نمی‌شمارد و زمین را از عدالت پر می‌کند.

عمر بن قتاده از رسول خدا ﷺ گزارش می‌کند:

إنه يستخرج الكنوز و يقسم المال؛^{۱۷۲}

گنج‌ها را استخراج می‌نماید و مال را تقسیم می‌کند.

در حدیث دیگر پیامبر اعظم ﷺ درباره نعمت بی‌ظنیر امت در

عصر ظهور فرموده‌اند:

تنتعم امتی من المهدي نعمة لم ينعموا مثلها قط، ترسل السماء عليهم مدراراً و لا تدع الارض شيئاً من النبات إلا أخرجه و المال كدوس يقوم الرجل يقول يا مهدي أعطني فيقول خذ؛^{۱۷۵}

امتم از مهدی به نعمتی می‌رسد که هرگز به نعمتی همانند آن نرسیده است، آسمان بر آنان باران پربرکت و پر بار می‌فرستد و زمین چیزی از گیاه وانمی‌گذارد، جز این‌که می‌رویاند و مال فراوان و رری هم انباشته است. مرد به امام عرض می‌کند: ای مهدی! عطا فرما و امام می‌فرماید: بگیر!

در حدیث دیگر پیامبر خدا ﷺ زندگانی در عصر ظهور را

بهترین زندگانی برمی‌شمرده و می‌فرماید:

تعيش أمتی فی زمانه عیش لم تعشه قبل ذلک فی زمان قط؛^{۱۷۶}

امتم در زمان مهدی به گونه‌ای زندگی می‌کند که پیش از آن در هیچ زمانی چنان زندگی نداشته است.

در حدیث دیگر درباره نعمت در عصر ولایت مهدی ﷺ

فرموده‌اند:

تتعم امتی فی ولايته نعمة لم ينعموا مثلاً؛^{۱۷۷}

امتم در ولایت او به نعمتی می‌رسند که هیچ‌گاه به مثل آن نعمت نرسیده‌اند.

ابوسعید خدری در حدیث دیگر درباره چگونگی تقسیم مال در

عصر ظهور از قول پیامبر اکرم ﷺ چنین می‌گوید:

يقسم المال صحاحاً قلنا وما الصحاح؟ قال بالسوية بين

الناس فيملا الله قلوب امه محمد ﷺ غنى و يسعمهم عدله؛^{۱۷۸}

مال را صحاح تقسیم می‌نماید. گفتیم: صحاح چیست؟ فرمود: مال را به طور مساوی بین مردم تقسیم می‌کند. پس خداوند دل‌های امت محمد ﷺ را بی‌نیاز می‌کند و عدل او آنان را فرا می‌گیرد.

امام باقر عليه السلام درباره عطایا و رزق در عصر ظهور فرموده‌اند:

يعطى الناس عطايا مرتين فى السنة و يرزقهم فى الشهر رزقین و يستوى بين الناس حتى لا ترى محتاجاً إلى الزكوة و يحى أصحاب الزكوة بزكوتهم إلى المحاويع من شيعته فلا يقبلونها فيصر و تها و يدورون فى دورهم فيخرجون إليهم فيقولون: لا حاجة لنا فى دراهمكم؛

در سال دو مرتبه به مردم عطا و در ماه دو رزق و روزی می‌دهد و مال را مساوی توزیع می‌کند و بین مردم مساوات برقرار می‌نماید تا این‌که نیازمندی به زکات دیده نشود و اصحاب زکات، زکات مالشان را به نزد مستمندان از شیعه مهدی می‌آورند و آنان نمی‌پذیرند و در همیان می‌گذارند و در خانه‌هایشان می‌گردانند و به آنان برمی‌گردانند و می‌گویند: نیازی به دراهم شما نداریم.

در ادامه همین حدیث درباره انباشته شدن و گرد آمدن ثروت

دنیا در نزد حضرت قائم عليه السلام فرموده‌اند:

يجمع إليه اموال أهل الدنيا كلها من بطن الارض و ظهرها... فيعطى عطاء لم يعط أحد قبله؛^{۱۷۹}

ثروت و اموال همه دنیا از شکم و روی زمین، در نزد او جمع می‌شود... پس عطایی می‌کند که احدی کسی از او نکرده است.

مفضل بن عمر از قول امام صادق عليه السلام بی‌نیازی مردم در عصر

ظهور به دلیل عدالت در توزیع ثروت را چنین گزارش می‌کند:

يطلب الرجل منكم من يصله بهاله و يأخذ من زكاته، لا يوجد أحد يقبل منه ذلك، استغنى الناس بها رزقهم من فضله؛^{۱۸۰}

مردی از شما کسی را جست‌وجو می‌کند که مالش را به او برساند و زکات او را بگیرد و هیچ کس را نمی‌یابد که زکات را از او قبول کند. مردم با آنچه خداوند از فضل خود روزی آنان نموده، بی‌نیاز می‌شوند.

بنابر این احادیث که پیرامون انقلاب مهدوی صادر شده، در عصر ظهور قائم علیه السلام ثروت و اموال سراسر جهان در اختیار آن حضرت قرار می‌گیرد و امام بزرگ‌ترین قدرت اقتصادی جهان می‌گردد و ثروت را به‌طور مساوی بین همه مردم تقسیم می‌کند و همه بی‌نیاز خواهند شد و دیگر هیچ فقیری برای دریافت زکات باقی نخواهد ماند و بنابراین، گرد آمدن ثروت نزد امام و توزیع مساوی آن و بی‌نیازی عموم مردم جهان و پایان فقر و مشکلات مادی، نوآوری بزرگ اقتصادی در انقلاب جهانی مهدوی با دست‌ان مبارک قائم آل محمد علیهم السلام است.

بهترین و بزرگ‌ترین توسعه اقتصادی در جهان بشری و حداکثر بهره‌گیری عادلانه بشریت از مواهب زمین در قیام و انقلاب حضرت مهدی علیه السلام روی خواهد داد و این توسعه اقتصادی جهانی در راه پیروزی نهایی صلاح، تقوا، صلح، صداقت، عدالت، عبادت و آزادی معنوی قرار خواهد داشت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

گرد آمدن ثروت نزد
امام و توزیع مساوی
آن و بی‌نیازی عموم
مردم جهان و پایان فقر و
مشکلات مادی، نوآوری
بزرگ اقتصادی در انقلاب
جهانی مهدوی با دست‌ان
مبارک قائم آل محمد علیهم السلام
است.

نتیجه

با بازنگری مظاهر شکوفایی‌ها و نوآوری‌های مهدوی که در این مقاله بیان گردید، روشن می‌شود که انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام جامع تمام شکوفایی‌ها و نوآوری‌های مادی و معنوی جهانی است و در این بزرگ‌ترین انقلاب جهانی در پایان تاریخ ادیان توحیدی، با حاکمیت دین اسلام همه انواع شکوفایی‌ها و نوآوری‌های خداپسند و مقدس در سطح جهانی روی خواهد داد. گنج‌ها، معادن و برکات زمین شکوفا می‌گردد و درندگان زمین و پرندگان آسمان رام و سازگار می‌شوند و از او فرمان می‌پذیرند و خورشید، ماه، ابر، باد و باران با او هم‌کاری می‌کنند و سراسر دنیا در اوج شکوفایی در خدمت اهداف مقدس و الهی حضرت مهدی علیه السلام قرار می‌گیرد. بدن و روح انسان‌ها از آفت و بیماری‌ها پاک می‌شود و تمام استعدادهای جسمی و روحی آنان در خدمت انقلاب جهانی مهدوی شکوفا می‌گردد و مؤمنان با رهبری قائم آل محمد علیهم السلام و چشم‌ها و گوش‌های تیز و عمر طولانی و با عقل و اخلاق کامل و رشد و شکوفایی نهایی دانش، با روحیه عالی و نشاط فراوان در راه تحقق آرمان‌های انبیا، اوصیا و اولیای الهی در طول تاریخ گام برمی‌دارند.

با این شکوفایی‌های فراوان و بزرگ در انقلاب مهدوی، نوآوری‌های شگفت‌انگیز جهانی روی می‌دهد. اسلام به سراسر جهان می‌رسد و جهانیان اسلام ناب محمدی را می‌پذیرند و ادیان بشری و ساختگی و ادیان الهی تحریف شده به پایان می‌رسند و کفر و شرک و بت‌پرستی در جهان نابود می‌شود. حکومت جهانی و جاودان واحد برپایه اسلام به رهبری بقیة الله و حجت و امام جهانی بر تمام قاره‌ها، کشورها و شهرها برقرار خواهد شد. آن‌گاه ظلم در انواع گوناگونش به از بین می‌رود و عدالت جهانی برای همیشه برقرار می‌گردد. شیطان و مظاهر رفتار شیطانی نابود می‌شوند و همه زمین آباد و ثروت جهانی عادلانه و مساوی توزیع می‌گردد و امنیت جهانی برقرار می‌شود.

رهبر انقلاب با در اختیار داشتن آثار مقدس همه انبیا، اوصیا و اولیای پیشین، با یاران بی‌نظیر و با سلاح‌های آسمانی و امدادهای غیبی، پیش‌رفت‌های سریع و برق‌آسای خواهد کرد و جهانیان را به رشد و سعادت خواهد رساند.

بی نوشتها

۱. نعمانی، القیبة، ص ۱۵۴-۱۵۵، چاپ اول: انتشارات مؤسسة الاعلمی للمطبوعات، لبنان ۱۴۰۳ قمری.
۲. محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۰-۲۳۱، چاپ سوم: انتشارات مؤسسة الوفاء، لبنان ۱۴۰۳ قمری.
۳. نعمانی، القیبة، ص ۱۷۵؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۵.
۴. همان، ص ۱۵۲.
۵. همان، ص ۱۵۲.
۶. همان، ص ۱۲۹ و ۱۷۶؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۴.
۷. نعمانی، القیبة، ص ۲۲۰.
۸. شیخ مفید، الارشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، ترجمه هاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ص ۲۵۹، چاپ دوم: انتشارات علمیه اسلامیة، تهران، [بی تا]؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۸.
۹. نعمانی، القیبة، ص ۲۲۰.
۱۰. همان، ص ۲۲۱.
۱۱. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۲.
۱۲. الارشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، ج ۲، ص ۳۵۷-۳۵۸.
۱۳. همان، ص ۳۶۰.
۱۴. سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.
۱۵. سیدهاشم بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۵، چاپ سوم: انتشارات مؤسسة الوفاء، لبنان ۱۴۰۳ قمری.
۱۶. همان.
۱۷. ابوعلی فضل بن حسن الطبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۶۶، انتشارات مکتبه آیت الله العظمی مرعشی نجفی، قم ۱۴۰۳ قمری؛ البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۵.
۱۸. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۴۷؛ البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۵.
۱۹. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۱ و ۳۹۰.
۲۰. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲.
۲۱. سیدهاشم بحرانی، المحتجبه فیما نزل فی القائم الحجة ۲، تحقیق و تعلیق محملمنیر میلانی، ص ۲۸، چاپ اول: انتشارات مؤسسة الوفاء، لبنان ۱۴۰۳ قمری.
۲۲. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۶۶.
۲۳. همان، ج ۵۲، ص ۳۲۳.
۲۴. علاء الدین علی متقی بن حسام الدین الهندی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، تحقیق محمود عمر اللمیاطی، ج ۱۴، ص ۱۲۲، روایت ۳۸۶۹۷، چاپ اول: انتشارات دارالکتب العلمیه، لبنان ۱۴۱۹ قمری.
۲۵. همان، ص ۱۲۲، روایت ۲۸۶۹۸.
۲۶. همان، ص ۱۲۳، روایت ۲۸۷۰۵.
۲۷. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۰.
۲۸. همان، ص ۳۴۵.
۲۹. الارشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، ج ۲، ص ۳۵۶؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.
۳۰. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۶۹، چاپ اول: انتشارات مؤسسة النشر الاسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۵ قمری.
۳۱. همان، ص ۶۷۳؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.
۳۲. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۴؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۸.
۳۳. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۹۱.
۳۴. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۶۹.
۳۵. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۸.
۳۶. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۹۰.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

٢٧. كمال الدين و تمام النعمة، ج ١، ص ٢٥٦: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣١٢.
 ٢٨. كنز العمال في سنن الاقوال والافعال، ج ١٤، ص ١٢٢، رواية ٣٨٦٩٧.
 ٢٩. همان، ص ١٢٣، رواية ٣٨٧٠٥.
 ٣٠. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٨٠.
 ٣١. همان، ص ٣٣٣.
 ٣٢. نعماني، الغيبة، ص ٢١٧: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٦٤.
 ٣٣. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٥.
 ٣٤. ابن منظور، لسان العرب، ج ١٢، ص ٥٢٠، چاپ اول: نشر ادب الحوزة، قم ١٤٠٥ قمری؛ فخرالدين طريحي، مجمع البحرين، تحقيق احمد حسيني، ج ٦، ص ٣٥٤، انتشارات مرتضويه، تهران؛ سيد خوري شرتوني ليناني، اقرب الموارد في فصيح العربية والشوارد، ج ٢، ص ٨٥١، چاپ اول: انتشارات مكتبة آيت الله العظمى مرعشي نجفي، قم ١٤٠٣ قمری؛ ناصر علي عبدالله، المعجم البسيط (فرهنگ روان عربي به فارسي)، ص ٢٢٢، ويرايش دوم، انتشارات دانشگاه علوم اسلامي رضوي، مشهد ١٣٨١ شمسي.
 ٣٥. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣١٧.
 ٣٦. ابوجعفر محمد بن يعقوب بن سحاق كليني رازي، الكافي، ج ٨، ص ٢٩٤، چاپ سوم: انتشارات دارالتعارف للمطبوعات، لبنان ١٤٠١ قمری.
 ٣٧. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣١٨.
 ٣٨. سورة هود، آيه ٨٠.
 ٣٩. كمال الدين و تمام النعمة، ج ٢، ص ٦٧٢: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٧: المحججه في منازل في القائم الحجة، ص ١٠٦.
 ٤٠. شيخ مفيد، الاختصاص، تصحيح و تعليق على ابراهيم غفاري، ج ٨، چاپ اول: انتشارات جماعه مدرسين حوزه علميه، آبي تال: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٧٢.
 ٤١. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٨٦.
 ٤٢. نعماني، الغيبة، ص ٢١٩: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٦٥.
 ٤٣. الكافي، ج ٨، ص ٢٤١، رواية ٣٣٢٩: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٦.
 ٤٤. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٩١.
 ٤٥. الارشاد في معرفة حجج الله على العباد، ج ٢، ص ٣٥٦: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٠ و ص ٣٣٧.
 ٤٦. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٦.
 ٤٧. الكافي، ج ١، ص ٢٥: كمال الدين و تمام النعمة، ج ٢، ص ٦٧٥: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٢٨.
 ٤٨. ابومنصور احمد بن علي بن ابي طالب طبرسي، الاحتجاج، با تعليقات محمداقبر موسوي، ج ١، ص ٦٤، چاپ اول: انتشارات مؤسسة الاعلمي للمطبوعات و مؤسسه اهل البيت، لبنان ١٩٨١ ميلادي.
 ٤٩. نعماني، الغيبة، ص ١٤٣.
 ٥٠. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٦.
 ٥١. همان، ص ٢٥٢.
 ٥٢. همان، ص ٢٨٠.
 ٥٣. سليمان بن ابراهيم القندوزي الحنفي، ينابيع الموده لنبي القري، تحقيق على جمال اشرف الحسيني، ج ٣، ص ٢٤٠، چاپ اول: انتشارات دارالاسوه للطباعة و النشر، ٤١٦ قمری؛ هاشم بحراني، غايه الصرام، ص ٧٥٣، رواية ٩٩، انتشارات دارالقاموس، چاپ اول: لبنان، آبي تال.
 ٥٤. شيخ طوسي، الغيبة، ص ٢٨٣: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٩١.

٥٥. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٩٠.
 ٥٦. كمال الدين و تمام النعمة، ج ١، ص ٢٣١: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ١٩١.
 ٥٧. سورة توبه، آيه ٣٣.
 ٥٨. مجمع البيان في تفسير القرآن، ج ٢، ص ٢٥: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٤٦: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٨٧.
 ٥٩. الكافي، ج ١، ص ٤٣٢: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٨٧.
 ٦٠. سورة توبه، آيه ٣٤.
 ٦١. غايه الصرام، ص ٧٣٠، رواية ٢١: ينابيع الموده لنبي القري، ج ٢، ص ٣٣٩: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٨٧ و ص ٧٩ و ص ٩٦.
 ٦٢. سورة آل عمران، آيه ٨٣.
 ٦٣. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٠: ينابيع الموده لنبي القري، ج ٣، ص ٢٣٦.
 ٦٤. نعماني، الغيبة، ص ١٧٣ و ص ١٧٤: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٩٢.
 ٦٥. شيخ طوسي، الغيبة، ص ٢٨٠: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٢ و ص ٣٣٧.
 ٦٦. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣١٢.
 ٦٧. همان، ص ٣٨٣.
 ٦٨. سورة آل عمران، آيه ٨٣.
 ٦٩. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٠: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٥٠.
 ٧٠. الارشاد في معرفة حجج الله على العباد، ج ٢، ص ٣٥٩: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٨.
 ٨٠. عبدالله هادي فضلي، في انتظار الامام، چاپ دوم: انتشارات دارالزهراء، بيروت ١٣٩٢ قمری، ص ٦٥-٦٦.
 ٨١. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٤٤ و ص ٢٩٠.
 ٨٢. نعماني، الغيبة، ص ١٧٠: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٢٠.
 ٨٣. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٧٨.
 ٨٤. شيخ طوسي، الغيبة، ص ١١١: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٨٥.
 ٨٥. نعماني، الغيبة، ص ١٢٠: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٢٢.
 ٨٦. كمال الدين و تمام النعمة، ج ١، ص ٢٨٢: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٧٨.
 ٨٧. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٨٠.
 ٨٨. سورة اسراء، آيه ٨١.
 ٨٩. بحار الانوار، ج ٥١، ص ٦٢.
 ٩٠. سورة حج، آيه ٤١.
 ٩١. البرهان في تفسير القرآن، ج ٢، ص ٩٦: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٤٧ و ص ٤٨.
 ٩٢. سورة انبياء، آيه ١٠٥.
 ٩٣. مجمع البيان في تفسير القرآن، ج ٤، ص ١٦٦: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٤١.
 ٩٤. سورة نور، آيه ٥٥.
 ٩٥. مجمع البيان في تفسير القرآن، ج ٤، ص ١٥٢: نعماني، الغيبة، ص ١٦٠: المحججه فيما نزل في القائم الحجة، ص ٤١-٤٨.
 ٩٦. كمال الدين و تمام النعمة، ج ١، ص ٣٣١: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ١٩١.
 ٩٧. شيخ طوسي، الغيبة، ص ٢٨٣: بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٩١.

٩٨. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٣٣٥.
٩٩. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٩١.
١٠٠. سورة سجده، آيه ٢٨.
١٠١. ينابيع الموده لدوى القريش، ج ٣، ص ٢٤٦.
١٠٢. كمال الدين و تمام النعمه، ج ١، ص ٢٥٦؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣١٢.
١٠٣. الاحتجاج، ص ٦٣ و ٦٤.
١٠٤. كمال الدين و تمام النعمه، ج ١، ص ٢٥٦؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣١٢.
١٠٥. كتاب الارشاد في معرفة حجج الله على العباد، ج ٢، ص ٣٥٩؛ شيخ طوسي، الغيبة، ص ٢٨٢؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٢ و ٣٣٩؛ سورة اعراف، آيه ١٢٧ و سورة قصص، آيه ٨٣.
١٠٦. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٥٣.
١٠٧. الاحتجاج، ج ١، ص ٦٤.
١٠٨. كمال الدين و تمام النعمه، ج ١، ص ٢٨٨.
١٠٩. نعماني، الغيبة، ص ١٨٤.
١١٠. سورة حديد، آيه ١٧.
١١١. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٦٦٨؛ نعماني، الغيبة، ص ٢٢١؛ بحار الانوار، ج ٥١، ص ٥٤.
١١٢. بحار الانوار، ج ٥١، ص ٥٥.
١١٣. سورة رحمن، آيه ٤١.
١١٤. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٢٠ و ٣٢١.
١١٥. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٦٧٠؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٢٦ و ٣٢٤؛ المحججه فيما نزل في القائم الحجه ٤، ص ٨٥ و ٨٦.
١١٦. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٢٠؛ المحججه فيما نزل في القائم الحجه ٤، ص ٥٠.
١١٧. نعماني، الغيبة، ج ٢، ص ١٢٠.
١١٨. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٣٧٨؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٢٨٣؛ المحججه فيما نزل القائم الحجه ٤، ص ٢٧.
١١٩. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٧٩.
١٢٠. كمال الدين و تمام النعمه، ج ١، ص ٣٣١؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ١٩٢.
١٢١. كمال الدين و تمام النعمه، ج ١، ص ٣٣٥ و ٣٣٦.
١٢٢. كمال الدين و تمام النعمه، ج ١، ص ٣٠٧.
١٢٣. الاحتجاج، ص ٦٤.
١٢٤. بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٨٠.
١٢٥. همان، ص ١٩٢.
١٢٦. همان، ص ١٤٥.
١٢٧. همان، ص ٣٧٣.
١٢٨. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٣٧٢.
١٢٩. همان، ج ١، ص ٢٥٦.
١٣٠. المحججه فيما نزل في القائم الحجه ٤، ص ١٨٣ و ١٨٤.
١٣١. البرهان في تفسير القرآن، ج ٣، ص ١٤١؛ سعيد ابومعاش، الامام المهدي في القرآن والسنة، ص ٧٩، چاپ اول؛ انتشارات بنياد پژوهش های آستان قدس رضوي، مشهد ٢٢٢ قمری.
١٣٢. المحججه فيما نزل في القائم الحجه ٤، ص ١٤٣.
١٣٣. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٢٤٦.
١٣٤. الارشاد في معرفة حجج الله على العباد، ج ٢، ص ٣٥٩؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٨.
١٣٥. نعماني، الغيبة، ص ١٢٠.
١٣٦. كمال الدين و تمام النعمه، ج ٢، ص ٣٧٢؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٢١.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱۳۷. سوره حديد، آيه ۲۵.
۱۳۸. نعمانى، القبيبة، ص ۵۲ و ص ۵۹ و ص ۱۶۵ و ص ۲۰۰: كمال الدين و تمام النعمه، ج ۱، ص ۲۵۷ و ص ۲۵۸ و ص ۲۶۲ و ص ۲۸۵ و ص ۲۸۷: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۳ و ص ۲۶۷ و ص ۲۷۷ و ص ۳۰۴ و ص ۳۲۳ و ص ۳۶۳ و ص ۳۷۹.
۱۳۹. نعمانى، القبيبة، ص ۴۱ و ص ۴۲: كمال الدين و تمام النعمه، ج ۱، ص ۲۸۹: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۰: المحججه فيما نزل فى القائم الحجه ۴، ص ۲۴.
۱۴۰. كمال الدين و تمام النعمه، ج ۱، ص ۳۱۸.
۱۴۱. المحججه فيما نزل فى القائم الحجه ۴، ص ۹۵.
۱۴۲. نعمانى، القبيبة، ص ۱۵۷: بحار الانوار، ج ۵۲ و ص ۲۹۱ و ۳۵۱: المحججه فيما نزل فى القائم الحجه ۴، ص ۱۲۹.
۱۴۳. نعمانى، القبيبة، ص ۱۲۵ و ۱۲۶: كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۴۲.
۱۴۴. كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۶۱ و ص ۳۶۹ و ص ۳۸۳.
۱۴۵. همان، ج ۱، ص ۳۷۲: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲.
۱۴۶. كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۷۷: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۳.
۱۴۷. كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۸۳.
۱۴۸. همان، ص ۳۸۴ و ص ۴۰۹.
۱۴۹. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۱.
۱۵۰. نعمانى، القبيبة، ص ۲۰۰: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۳.
۱۵۱. نعمانى، القبيبة، ص ۱۸۲.
۱۵۲. الكافي، ج ۷، ص ۱۷۴ و ج ۸، ص ۲۶۷.
۱۵۳. كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۷۲: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۲.
۱۵۴. شيخ صدوق، معانى الاخبار، تحقيق على اكبر غفارى، ص ۱۳۹، چاپ اول: انتشارات جامعه مدرسین حوزه علميه قم، ۱۳۶۱ شمسی: بحار الانوار، ج ۶۳، ص ۲۴۲.
۱۵۵. سوره لیل، آيه ۱.
۱۵۶. سوره لیل، آيه ۲.
۱۵۷. المحججه فيما نزل فى القائم الحجه ۴، ص ۲۵۳.
۱۵۸. سوره حجر، آيه ۲۷ و ۲۸.
۱۵۹. بحار الانوار، ج ۶۳، ص ۲۳۱.
۱۶۰. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۶.
۱۶۱. غايه المرام، ص ۶۹۷.
۱۶۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۰.
۱۶۳. شيخ صدوق، كتاب الخصال، ج ۲، ص ۶۲۶ چاپ اول: انتشارات جامعه مدرسین حوزه علميه قم، ۱۴۰۲ قمری: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۰.
۱۶۴. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۱: غايه المرام، ص ۳۳۲: ينابيع الموده لدوى القرين، ج ۳، ص ۲۴۰.
۱۶۵. سيد بن طاووس، الملاحم و الفتن فى ظهور الغائب المنتظر ۴، ص ۶۸-۶۹ چاپ اول: منشورات رضی، قم، آين تال.
۱۶۶. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۵: غايه المرام، ص ۳۳۲: ينابيع الموده لدوى القرين، ج ۳، ص ۲۴۰: المحججه فيما نزل فى القائم الحجه ۴، ص ۸۳.
۱۶۷. الارشاد فى معرفه حجج الله على العباد، ج ۲، ص ۳۲۵: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸.
۱۶۸. نعمانى، القبيبة، ص ۱۶۰: بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۸: المحججه فيما نزل فى القائم الحجه ۴، ص ۱۴۸ و ص ۱۴۹.
۱۶۹. الاختصاص، ص ۲۱: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۴.
۱۷۰. سوره آل عمران، آيه ۹۷.
۱۷۱. شيخ صدوق، علل الشرايع، ص ۸۹، باب ۸۱ چاپ اول: انتشارات مؤسسه الاعلمی، بيروت ۱۹۸۸ ميلادى: بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۹۲.
۱۷۲. كمال الدين و تمام النعمه، ج ۱، ص ۳۳۱: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۱.
۱۷۳. الملاحم و الفتن فى ظهور الغائب المنتظر ۴، ص ۶۹، باب ۱۴۷.
۱۷۴. همان، ص ۶۹، باب ۱۴۶.
۱۷۵. همان، ص ۷۱: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۹.
۱۷۶. الملاحم و الفتن فى ظهور الغائب المنتظر ۴، ص ۱۶۵.
۱۷۷. همان، ص ۱۶۶.
۱۷۸. همان، ص ۱۶۵.
۱۷۹. علل الشرايع، ص ۱۶۱: نعمانى، القبيبة، ص ۱۵۷: بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹ و ج ۵۲، ص ۳۵۱ و ص ۳۹۰.
۱۸۰. الارشاد فى معرفه حجج الله على العباد، ج ۲، ص ۳۵۶: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۷.